

De regering-Di Rupo in haar blootje gezet

Analyse van het regeerakkoord

Studiedienst van PVDA
www.pvda.be
21.12.2011

www.pvda.be

pvda
Eerst de mensen, niet de winst

Uitgaven van PVDA (Partij van de Arbeid)
M. Lemonnierlaan 171, 1000 Brussel
www.pvda.be • pvda@pvda.be • 02 50 40 112

V.u.: Marie-Rose Eligius, M. Lemonnierlaan 171, 1000 Brussel

De regering-Di Rupo in haar blootje gezet

Analyse van het regeerakkoord

Inleiding

1. “We kunnen er iets aan doen”
2. De aanbevelingen van de Europese Unie
3. Een begroting op maat van de rijken en betaald door de bevolking
4. Een gevecht van lange adem

Deel I. Het sociaaleconomische luik van het akkoord

1. Langer werken: brugpensioen, vervroegd pensioen en pensioen onder vuur
 2. De werklozen betalen mee de rekening. De druk op de lonen
 3. De afbouw van het tijdskrediet
 4. De afbouw van de openbare diensten
 5. Onrechtvaardige belastingen
- Fortuinen en winsten blijven buiten schot De gezinnen als schietschijf
6. Een schadelijke begroting voor de gezondheidszorg
 7. Oncontroleerbare energie

Deel II. Staatshervorming: nieuwe fase in het “droogtrommelfederalisme”

1. Het federaal karakter van de sociale zekerheid in het gedrang
2. Financieringswet: deelstaatbudgetten groter dan federale
3. De senaat wordt “van de gemeenschappen”
4. Nieuwe conflicten in de maak

Deel III. Vlinderregering op weg naar minder democratie

1. Gevaarlijke evoluties bij justitie
2. Asiel en immigratie: “Wij zijn niet gevaarlijk, wij zijn in gevaar”

Deel IV. Minder ontwikkelingshulp maar wel militaire interventies

Inleiding

1. “We kunnen er iets aan doen”

“De aandeelhouders zijn de grote winnaars van de crisis”, kopte *De Tijd* onlangs nog. De Nationale Bank maakte bekend dat de bedrijfswinsten tussen 2000 en 2009 stegen van 47 miljard naar 82 miljard euro. Dat is 35 miljard méér winst, op weg naar een verdubbeling. Minder dan een derde van die extra winst werd geïnvesteerd. De rest ging cash naar de aandeelhouders.

Er komen nieuwe miljonnairs bij: in ons land, in Duitsland en elders in Europa; zij zijn de winnaars, en dat woord schrijf je met meer dan zes nullen achteraan. Nog nooit waren er in Europa zoveel miljonnairs, en nog nooit stonden zoveel mensen aan te schuiven voor de gaarkeukens.

Na het Fortis-debacle hebben wij ervoor gepleit van de bankensector een publieke sector te maken, met openbare bestuurders en in dienst van het publiek. Maar dat was uiteraard “veel te radicaal”. Wél realistisch werd bevonden de CEO’s aan het roer te laten, overheidsgeld en staatsgaranties te blijven toekennen aan speculerende grootbanken en het publiek gerust te stellen met enkele stresstesten. Resultaat; we moeten alweer 4 miljard op tafel leggen om een bank in nood te redden.

Zo zitten we met grote overheidsschulden opgescheept. Met dank aan de gokverslaving van de grootbanken. Met dank aan de laksheid van de overheden die hen niet alleen lieten begaan maar nadien ook nog eens de schulden op zich namen. Met dank aan de gigantische fiscale cadeaus aan de multinationals en grote bedrijven en aan de miljonnairs die de aandelen ervan bezitten.

In een roes van arrogantie eisen rendementsjagers dat de overheden die schulden afwentelen op de werkende bevolking. Van Dublin tot Athene, via Berlijn; geen arbeidsplaats, geen loon en geen sociale uitkering is nog zeker, de pensioenleeftijd wordt naar 67 jaar geduwd; de onrechtvaardigste van alle belastingen, de btw, gaat overal omhoog; het onderwijs en de zorg worden systematisch ontmanteld. Over deze te volgen lijn bestaat er bij alle traditionele partijen een oorverdovende eensgezindheid, met als vals excuus; “Er is geen alternatief”.

Door de koopkracht van de werkende bevolking aan te randen, wordt de crisis alleen maar dieper. “Het lijken wel middeleeuwse chirurgijns die met de ene aderlating na de andere de zieke nog zieker maken”, schrijft Nobelprijswinnaar economie Paul Krugman.

Wij bevinden ons midden in een hold-up, een strooptocht waar zelfs de sheriff van Nottingham verlegen bij zou worden. Stelen bij de kleine man en vrouw en dat geven aan de allerrijksten. De hold-up is groot en brutaal. Ze wordt uitgevoerd door een nieuw ‘Economisch Bestuur’, door de Europese Commissie en de Europese Centrale Bank. Landen die niet luisteren naar de opgelegde soberheidspolitiek zullen voortaan financieel gegeseld worden. Door de financiële markten, dat wil zeggen de speculanten. Maar ook door nieuwe straffen van de Europese Unie. Uitrit crisis? Afrit afgrond !

Vandaag hebben we 11,3 miljard besparingen en een nieuwe regering.” De voorzitter van de CD&V, Wouter Beke, zei het al; “Een linkse of een rechtse regering? Dat is een vals debat. Het zal vooral een Europese regering zijn. Het zal een re-

gering zijn die uitvoert waar Europa ons toe zal dwingen.” Het regeerakkoord is een illustratie hoezeer de vlinderregering zich naar die dwang plooit. ‘Openbare diensten, werkloosheid, pensioenen, lonen, de zorg; alles wordt op de korrel genomen. De nota-Di Rupo is geschreven met de blauwe inkt van de Europese Commissie. Nogal wiesde dat er zware kritiek van vakbondszijde komt.

De nieuwe ploeg van Di Rupo wil meteen al beginnen met de hervorming van het einde van de loopbaan. Dat wil zeggen; ze gaat het einde van de loopbaan stelselmatig verder naar de toekomst verschuiven, zodat een heel leger 55-plussers actief blijft op de arbeidsmarkt. Maar waarom langer werken als zoveel jongeren geen deugdelijke baan vinden? Een studie van de dokters van de PVDA toont aan dat 72% van de Belgen tussen 55 et 65 jaar één of meerdeze chronische ziektes heeft. Toch moeten al die mensen volgens de regering aan de slag blijven.

“In dit land heeft een volksvertegenwoordiger al op 52 jaar, na 20 jaar parlement, recht op een volledig pensioen. Journalisten zouden moeten weigeren politici nog langer ongestoord en in volle ernst uitspraken te laten doen over ‘langer werken’”, schreef *Knack*-journalist Joël De Ceulaer.

“Wij kunnen er iets aan doen”, zingt Raymond Van het Groenenwoud. Wij zijn met veel, zij zijn met weinig. Wij doen de fabrieken draaien en zij steken de dividenden in hun achterzak. Wij zijn beleefd en zij stellen hun hold-up voor als de meest natuurlijke zaak van de wereld. Hoelang nog? Waarom zouden we moeten wachten tot het water ons aan de lippen staat? Wie zegt dat wij lijdzaam op deze hold-up moeten toekijken? Het is wel ons geld dat men steelt. Het is onze gezondheidszorg, het zijn onze pensioenen, het zijn onze openbare diensten, het is de toekomst van onze kinderen. Waarom zouden wij dat slikken? Denkt er werkelijk één rechtgeaard mens dat de rovers minder zullen nemen als wij allemaal stil zijn?

2. De aanbevelingen van de Europese Unie; de regering-Di Rupo als Belgische onderaannemer van Merkozy

“We hebben een nieuw Europees basisverdrag nodig met automatische bestraffing van wie zich niet houdt aan de budgettaire afspraken.” Dat is wat de Duitse kanselier Merkel en de Franse president Sarkozy voor de Europese top van december 2011 hebben bedisseld. Het is een massieve aanval op de soevereiniteit van de lidstaten: in de plaats van de zeg van de parlementen over de staatshuishouding komt nu de automatische bestraffing. Merkel wil de Europese bevolking blijven tuchtigen met “nog tien jaar soberheidspolitiek”.

Dat is de donkere horizont van het Europa van de concurrentie en de ongelijkheid. De schaar tussen arm en rijk, en tussen de landen onderling gaat verder en verder open. De helse spiraal naar de diepte door de concurrentie van de lonen, belastingen en sociale uitgaven wordt nog aangewakkerd.

Er is een hang naar een meer dictatoriale centrale Europese governance, op z’n Duits ingekleurd. En als pendant ervan broeit en bloeit de nationalistische stroming, het in z’n slakkenhuis kruipen.

Het programma van de nieuwe regering past perfect in deze logica. Met een staats hervorming die de teugels viert voor de middelpuntvlindende krachten van dit land en met een soberheidsplan dat de gewone mensen doet bloeden en

de vermogenden spaart. En we weten dat dit in de logica van Merkozy zeker niet het laatste plan zal zijn.

De CD&V-voorzitter snoeft op het congres van zijn partij dat het programma van haar kartel met de N-VA uit 2007 nu gerealiseerd is. De PS houdt vol dat ze de schade heeft weten te beperken en neemt intussen de logica en de essentie van wat de Europese Commissie wil helemaal over. Als lachende derde staat daar de N-VA. Die blijft maar klimmen in de opiniepeilingen. Dat – aangezien de miljonairs blijkbaar onaantastbaar zijn – de huishoudens nu getroffen worden, is koren op de N-VA-molen.

Er is geen toekomst, niet met de Europese Commissie, niet met deze regering en nog minder met de N-VA. Er is een grondige koerswijziging nodig. Het gaat niet om punten en komma's maar over een totaal andere koers.

Natuurlijk zijn er verschillende benaderingen tussen de partijen van de regeringscoalitie en ook met de belangrijkste oppositiepartij, de N-VA. Maar over de essentie is iedereen het roerend eens.

Er is dan ook niemand te vinden die de “aanbevelingen” van de Europese Commissie durft tegen te spreken. Eens kijken naar de sleutelementen in dat document met de “aanbevelingen”:¹

- Om het begrotingstekort terug te dringen tot 2,8% van het bbp eist de Commissie een bezuiniging voor 2012 van 11,4 miljard. Dat doen de zes partijen dan ook.
- De Commissie geeft de aanbeveling “de leeftijdsgerelateerde uitgaven in toom te houden, onder meer door vervroegde uittreding uit de arbeidsmarkt te voorkomen teneinde de effectieve pensioenleeftijd te verhogen” (p. 6). Ook hierover is er unanimitie in de nieuwe regering: we moeten minstens twee jaar langer werken. Zelfs als dat ten koste van de gezondheid is.
- De Commissie wil dat we “een systeem invoeren waarbij het niveau van de werkloosheidsuitkeringen geleidelijk afneemt”. De ploeg-Di Rupo wil dat realiseren, ook nu de economische crisis hard toeslaat zoals o.a. bij Thissen, Daf en Gevaert.

Als er al een verschil is tussen de liberalen en de rest, dan alleen over hoe snel en op welke manier de maatregelen moeten worden uitgevoerd. De blauwen willen ze snel en streng gerealiseerd zien. De andere partijen geven de voorkeur aan het wat spreiden in de tijd om zware sociale woelingen te voorkomen. De discussie over blauwe of roze bezuinigingen is naast de kwestie. Het is de keuze tussen zich met blote handen of met handschoenen laten wurgen

3. Een begroting op maat van de rijken en betaald door de bevolking

- De formateursnota van Di Rupo werd door de vakbonden onaanvaardbaar bevonden. Deze nota is in de loop van de onderhandelingen nog ingrijpend gewijzigd: niet ten goede maar ten slechte: met nog meer bezuinigingen te betalen door de bevolking terwijl de rijken nog meer ontsnappen. Het loont

¹ Aanbeveling over het hervormingsprogramma van België voor 2011, Europese Commissie, 7 juni 2011.

de moeite de evolutie van dat plaatje te bestuderen. We zijn vertrokken van de verwachtingen in de nota van Di Rupo van juli 2011. Vervolgens hebben we het voorstel van 11 november, aan het begin van de finale fase van de onderhandelingen. En daarnaast het eindresultaat: het regeerakkoord. Het oordeel is aan de lezer, maar twee elementen springen in het oog:

- De grote ondernemingen dragen maar voor 8% bij aan de besparingen en er is geen vermogensbelasting. De bevolking draagt vrijwel de hele last van de maatregelen.

In de loop van de onderhandelingen kwam meer en meer gewicht op de schouders van de bevolking te liggen: wat van haar gevraagd werd liep stelselmatig op: van 2.309 miljoen euro in de eerste schets naar 4.609 miljoen euro in de eindtekst. Omgekeerd gingen de nieuwe belastingen, stelselmatig omlaag: van 4.720 naar uiteindelijk 2.561 miljoen euro. Die daling betreft in hoofdzaak de belastingen op de rijksten en de grote ondernemingen. Die gingen van 2.104 miljoen naar... 807 miljoen euro.

Nieuwe belastingen

	Nota Di Rupo juli 2011	Voorstel 11 november	Akkoord 26 november
Meerwaarden op aandelen	200	320	150
Notionele interesten*	1404	1119	557
Onder-kapitalisatie	-	-	100
Vermogensbelasting	500	400	0
Totaal voor vennootschappen	2104	1805	807
Roerende voorheffing	1141	1085	917
Bedrijfswagens	500	200	200
Andere	975	965	637
Totaal *	4720	4055	2561

* We hebben de 963 miljoen niet hernomen die zijn ingeschreven in het budget 2012 als “verlenging tarieven 2011 (3,425%) van de notionele interesten” want het gaat hier niet om reële nieuwe inkomsten voor de staatsbegroting. (Zie het hoofdstukje “Onrechtvaardige belastingen”) We nemen als besparingsbasis dan ook 10,3 miljard (= 11,3 miljard aangekondigde begrotingsinspanning minus 0,963 miljard notionele interesten)

Besparingen door de bevolking

	Nota Di Rupo juli 2011	Voorstel 11 november	Akkoord 26 november
Ziekteverzekering	1200	2000	2300
Structurele hervormingen arbeidsmarkt en pensioenen	0	266	380
NMBS	0	30	253
Andere (bevrozing publieke diensten, enveloppe welzijn)	1109	1304	1436
Totaal	2309	3600	4369

Nog een groter aantal maatregelen dan in bovenstaande tabel is in de rubriek “andere” van de begroting opgenomen en wel voor een bedrag van 2.557 miljoen euro. Het gaat hier om allerlei diverse maatregelen. Eén daarvan is de strijd tegen de fiscale fraude (720 miljoen euro). Dit soort maatregelen fungeert altijd al als smeermiddel om een begrotingsakkoord rond te krijgen. In de praktijk stelt het weinig of niets voor.

In deze rubriek staat ook de bankenbijdrage (100 miljoen) en de nucleaire rente (300 miljoen). Gaan deze lasten gedragen worden door de ondernemingen van

deze sectoren? De modaliteiten van deze bijdragen zijn alvast niet van aard dat te geloven. De aangekondigde verhoging van de bankenkosten voor de cliënten, waar de regering zicht “onmachtig” tegenover te staan, bevestigt hoe gegrond de twijfel hier wel is.

4. Een gevecht van lange adem

“De gelukkige afloop van de onderhandelingen moet onze burgers hoop geven en vertrouwen in de toekomst.” Dat zei Elio Di Rupo. Hoop en vertrouwen? Nadat de banken al twee keer gered zijn en terwijl de speculanten hoger van de toren blazen dan ooit, wordt nu de rekening gepresenteerd aan “onze burgers”.

De besparingskoorts, die identiek dezelfde richting uitgaat als in de andere Europese landen, zal de crisis verergeren in plaats van ze te bedwingen. Dit plan van Di Rupo en De Croo moet gestopt worden. Het is erger dan het Globaal Plan van 1993 en het Generatiepact van 2005 samen.

En het gaat helemaal de verkeerde richting uit. De spookrijders laten doen, betekent dat nog een serie maatregelen zal volgen en dan komt vroeg of laat de index onder vuur te liggen. Ons loon- en arbeidsstelsel en onze sociale zekerheid zouden in het gedrang komen.

In Portugal en Griekenland heeft de snelle opeenvolging van besparingsplannen – die telkens als “de laatste” werden gepresenteerd – het leven in twee jaar tijd totaal en dramatisch veranderd. Wie deze koers vaart, eindigt zijn spookrit in een kolossale crash! Econoom Paul De Grauwe voorspelt het al: “De prognose van groei en interest bij het opmaken van de begroting is veel te optimistisch. Dat zal snel moeten aangepast worden, en dan zijn weer nieuwe maatregelen nodig.”²

Het gevecht dat vandaag begonnen is, zal er een van lange adem zijn. De inzet is: ofwel worden we de horigen van “de markten”, de Standard & Poor’s en de Europese Commissie, ofwel gooien we het stuur om en krijgen we greep op de economie. Het is een echte maatschappijkeuze.

² Le Soir, 28 november 2011

Deel I

Het sociaaleconomische luik van het akkoord

1. Langer werken; brugpensioen, vervroegd pensioen en pensioen onder vuur

De regering-Di Rupo wil de werkende mensen 2 tot 4 jaar langer laten werken en hen daarna een lager pensioen uitbetalen.

De overzichten in de begroting voorzien een besparing van 674 miljoen tegen 2014:

- Een besparing van 250 miljoen euro op de pensioenen in de privésector en bij de zelfstandigen.
- Een besparing van 424 miljoen euro op de pensioenen in de openbare diensten

Die besparingen moeten verder aangroeien met de maatregelen die effect zullen ressorteren vanaf 2014, 2016 en 2020.

Minstens 2 en wellicht 4 jaar later met brugpensioen

De minimumleeftijd voor brugpensioen wordt opgetrokken van 58 naar 60 jaar. Het aantal loopbaan jaren om in aanmerking te komen voor het brugpensioen wordt opgetrokken van 38 naar 40 jaar. Eind 2014 komt er een evaluatie en bij een onvoldoende wordt de minimumleeftijd op 62 jaar gebracht.

“De leeftijd voor brugpensioen wordt niet met twee, maar met vier jaar verhoogd”, zegt Paul Lootens, algemeen secretaris van de Algemene Centrale van het ABVV. “In 2014 kan dat na een evaluatie dus 62 worden. Die evaluatie moest er eigenlijk al dit jaar komen. Dat was afgesproken in het Generatiepact. De werkgevers hebben dat geweigerd en de verhoging is er toch gekomen. Dus men kan nu al voorspellen wat er in 2014 zal gebeuren. (...)De uitzonderingen voor arbeiders in de bouw en mensen die 20 jaar nachtarbeid deden, blijven bestaan. Die regeling wordt om de twee jaar afgesproken in het interprofessionele overleg. Maar je kunt nu al voorspellen dat daar veel druk zal bestaan om ook dat systeem met twee jaar te verhogen”, aldus Paul Lootens op DeWereldMorgen.be.

Voor bedrijven in moeilijkheden zal de afwijkende minimumleeftijd opgetrokken worden van 50 naar 55 jaar en voor bedrijven in herstructurering zal de minimumleeftijd van 52 naar 55 omhoog gaan. Het halftijds brugpensioen wordt afgeschaft.

Een voorbeeld. **Marc** is 54 jaar oud. Hij is getrouwd en heeft twee kinderen die nog thuis inwonen. Na een herstructurering op zijn werk, verliest Marc zijn job. Hij heeft geen recht op brugpensioen en moet dus stempelen, zonder bijpassing van zijn voormalige werkgever. Tot zijn 60ste zal hij moeten bewijzen dat hij actief op zoek is naar werk, in het kader van de controle op de beschikbaarheid. Nochtans staan de patroons niet bepaald te springen om mensen boven de 50 aan te werven. Na drie jaar werkloosheid zal Marc maandelijks nog een uitkering van 568 euro ontvangen, en dat tot aan zijn pensioen. (voorbeeld ABVV)

“Uitgesteld” vervroegd pensioen

De minimumleeftijd voor vervroegd pensioen wordt opgetrokken van 60 naar 62 jaar. De loopbaanvoorwaarden worden ook opgetrokken: van 35 naar 40 jaar. “Ook bij de overheid wordt de leeftijdsgrens voor vervroegd pensioen verhoogd van 60 naar 62. Een aantal specifieke groepen zoals politie en gevangenispersoneel konden vervroegd uitstappen. “Bij de ACV-Openbare Diensten vrezen ze dat ook zij voortaan pas na een loopbaan van 40 jaar op vervroegd pensioen zullen kunnen”, schrijft DeWereldMorgen.be in een gesprek met Luc Hamelinck, voorzitter van ACV-Openbare Diensten.

Een voorbeeld. **Sylvie** is net 58 geworden. Na drie jaar hogere studies boekhouden (hogeschool, korte type) begon ze op haar 21ste te werken. Haar hele leven heeft ze hard gewerkt, voor verschillende werkgevers en vaak in woelige omstandigheden. Sylvie is moe en kan de stijgende stress op het werk niet meer aan. Ze kijkt uit naar haar vervroegd pensioen over twee jaar. Maar dat is zonder de nieuwe regering gerekend. Het nieuwe regeerakkoord verplicht Sylvie nog vier jaar te werken.

Oudere arbeiders “hyper-beschikbaar”

De regering maakt werk van de patronale eis om meer mensen tegen elkaar te laten concurreren op de arbeidsmarkt. Daarom verandert de regering de benaming “brugpensioen” in “werkloosheid met bedrijfstoeslag” (bladzijde 93 in het regeerakkoord) en neemt tal van maatregelen om de 50 plussers te verplichten volledig beschikbaar te blijven op de arbeidsmarkt. Al die maatregelen over “beschikbaarheid” en alle eindeloopbaanmaatregelen passen in deze logica. De controle op de beschikbaarheid wordt dan ook verscherpt.

- Het principe van de “actieve beschikbaarheid” wordt opgetrokken tot aan de leeftijd van 60 jaar in 2013. In de streken “met een zwakke werkloosheidsgraad” wordt het principe zelfs opgetrokken tot aan 65 jaar.
- De leeftijd van de controle op deze “actieve beschikbaarheid” zal omhooggaan naar 55 jaar in 2013 en naar 58 jaar in 2016.
- Zodra de bevoegdheid voor “de controle op de beschikbaarheid” is overgedragen aan de gewesten, zullen die de volledige bevoegdheid hebben om de leeftijd van de beschikbaarheid op te trekken. Indien een of meerdere gewesten van deze mogelijkheid gebruikmaken, zullen de RVA-sancties “aangepast” worden voor de betrokkenen.
- De controle op de beschikbaarheid zal gelden voor de mensen met brugpensioen, “pseudo-brugpensioen” en voor oudere werklozen.

Verlaging van het ambtenarenpensioen

De pensioenmaatregelen die voor de privésector gelden, zijn ook van toepassing op de mensen in overheidsdienst. Voor hen heeft Di Rupo nog een bijkomende maatregel in petto. De berekening van de ambtenarenpensioenen zal gebaseerd worden op het gemiddelde loon van de laatste tien loopbaanjaren, terwijl dat vroeger gebeurde op de laatste vijf loopbaanjaren. Met deze maatregel wordt vanaf 2014 jaarlijks meer dan 420 miljoen euro bespaard op de pensioenen van de ambtenaren.

Voorbeeld. **Frank** is treinbestuurder. Sinds het spoor geliberaliseerd werd, is er geregeld chaos op het spoornet. Voor de reizigers, maar ook voor het personeel. Door het nijpende personeelstekort moet Frank vaak inleveren op rust- en vakantiedagen. Nu

heeft de regering twee verrassingen in petto voor hem en zijn collega's: Eén. Het pensioen van het spoorpersoneel wordt berekend op basis van het loon van de laatste maand. Het regeerakkoord wijzigt dat: voortaan gebeurt de pensioenberekening op basis van het gemiddelde loon van de laatste tien jaar. Dat betekent een daling van het pensioen met 10 tot 20%, afhankelijk van de carrière van de betrokkene.

Twee. Het rijdend personeel bij de NMBS kan momenteel met pensioen gaan op 55 jaar. Logisch, want met zo'n intense job ben je na 30 jaar "op". Het nieuwe regeerakkoord gaat dit recht, dat niet alleen de gezondheid van de bestuurder maar ook de veiligheid van de reizigers beoogt, helemaal afschaffen.

Voor wie een periode van brugpensioen of werkloosheid heeft gehad: lager pensioen

Het regeerakkoord voorziet dat de werkloosheid van de derde periode en de brugpensioenperioden vóór 60 jaar in de pensioenberekening gevaloriseerd zullen worden op basis van het minimumrecht per loopbaanjaar (met uitzondering van de brugpensioenen in geval van een bedrijf in moeilijkheden of herstructurering, evenals die welke ingevolge de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 96 werden genomen). Enkele concrete voorbeelden maken duidelijk wat dat betekent.

Laura werd recent werkloos. Zij is 53 en vindt geen werk meer. Vóór 1 januari 2012 werd het wettelijk pensioen tijdens de periode van werkloosheid opgebouwd op basis van het laatste brutoloon. Laura haar laatste brutoloon bedroeg 37.500 euro per jaar, of 2.697,84 euro bruto per maand, exclusief dertiende maand en dubbel vakantiegeld. Het komt neer op ongeveer 1.650 euro netto per maand, na aftrek van sociale en fiscale bijdragen, rekening houdend met gezinslasten enzovoort. Vanaf 1 januari 2012 wordt de opbouw van haar wettelijk pensioen tijdens de periode van werkloosheid berekend op basis van het minimumrecht per loopbaanjaar. Dat is 21.326,67 euro, heel wat minder dan haar laatste loon dus. In de periode van 7 jaar werkloosheid – we nemen aan dat Laura met vervroegd pensioen gaat op 60 jaar, aangezien ze geen werk meer vindt – zal het wettelijk pensioen dat Laura heeft opgebouwd, ongeveer 125 euro per maand minder bedragen dan onder de oude regeling.

(Onder de oude regeling werd de opbouw van het pensioen tijdens elk jaar van werkloosheid als volgt berekend: $37.500 \text{ EUR} \times 1/45 \times 60\% = 500$ euro op jaarbasis of 41,67 euro per maand. In de nieuwe regeling gebeurt de berekening op basis van het fictief loon van 21.326,67 euro. Dat leidt tot een (veel lager) bedrag: 284,36 euro op jaarbasis of 23,7 euro per maand; een verschil van 17,97 euro per maand. Op 7 jaar leidt dat tot een maandelijks pensioenverschil van ongeveer 125 euro.)

Ben ging eind 2011 met brugpensioen. Hij was net 56 jaar geworden. Zijn carrière was intens: 35 jaar gewerkt, waarvan 20 jaar in een arbeidsregeling met nachtarbeid. (Hij is één van de laatsten die nog konden genieten van een brugpensioenregeling op 56 jaar). Zijn laatste loon was 47.500 euro bruto, of 3.417,27 euro bruto per maand, exclusief dertiende maand en dubbel vakantiegeld, wat neerkomt op ongeveer 2.000 euro netto per maand (na aftrek van sociale en fiscale bijdragen). Vanaf 1 januari 2012 wordt de opbouw van zijn wettelijk pensioen tijdens de periode van brugpensioen berekend op basis van het minimumrecht per loopbaanjaar (dat is 21.326,67 euro) in plaats van op zijn laatste loon. Door de nieuwe regeling zal het wettelijk pensioen dat Ben opbouwt tijdens zijn de periode van brugpensioen ongeveer 120 euro per maand minder bedragen dan onder de oude regeling.

(In de oude regeling werd de opbouw van zijn wettelijk pensioen tijdens elk jaar van brugpensioen berekend als volgt: $47.500 \text{ euro} \times 1/45 \times 60\% = 633,33$ euro op jaarbasis of 52,78 euro per maand. In de nieuwe regeling wordt de opbouw van zijn wettelijk pensioen berekend op basis van een fictief loon van 21.326,67 euro. Dat leidt tot een veel lagere opbouw aan wettelijke pensioenrechten ten bedrage van 284,36 euro op jaarbasis of 23,7 euro per maand; een verschil van 29,08 euro per maand dus; gedurende 4 jaar leidt dat tot een verschil in maandelijks wettelijk pensioen van ongeveer 120 euro.)

Het kader van deze grote aanval op de pensioenen

Het patronaat heeft drie grote krachtlijnen uitgetekend voor het pensioendebat en de vlinderregering heeft stappen vooruit gezet in deze logica. Die logica ziet er als volgt uit:

Eén. Het is volkomen *uitgesloten dat het kapitaal nog méér bijdraagt voor de pensioenen*. Het patronaat slaagde er in de voorbije decennia in om haar bijdrage aan de sociale zekerheid voor te stellen als een “last op arbeid”. Zo doet men het voorkomen alsof de arbeiders slachtoffer zijn van die bijdrage, terwijl het een integraal deel is van hun loon. Het patronaat bereikte consensus bij alle partijen dat de sociale bijdragen verantwoordelijk waren voor de werkloosheid en dus werden kwistig bijdrageverminderingen toegestaan. Op dit ogenblik wordt er jaarlijks 7 miljard vrijstelling van bijdragen toegekend. Voor de patroons is er geen sprake van dit terug te draaien. Integendeel, ze willen de resterende bijdragen ook kwijt en willen liever bijdragen voor aanvullende pensioenen.

Twee. Wat ze wél promoten is *langer werken*, de pensioenleeftijd optrekken, het vervroegd vertrek afbouwen, de pensioenen beter koppelen aan loopbaan en levensverwachting. Het dominerende motief is de beschikbaarheid van een grote groep ervaren arbeidskrachten. Het patronaat ziet namelijk een grotere dreiging opduiken dan de vergrijzing: een tekort aan arbeidskrachten. Of liever: een tekort aan reserve van arbeidskrachten. Het VBO organiseerde er een forum over en daar kwam prof. Sels van de KUL uitleggen dat een derde van de werkende bevolking boven de 50 jaar de arbeidsmarkt verlaat in de komende vijf jaar. Dat zijn 502.900 vacatures of ongeveer 100.000 per jaar. De voor de hand liggende oplossing is de aanwerving van de 600.000 werkzoekenden in ons land. Maar daar wil het VBO niets van weten. Is dat vreemd? Toch niet. Marx legde het al uit: de werkgevers kunnen niet zonder een groot aantal werklozen. Op die manier kunnen ze een permanente druk blijven uitoefenen op de lonen. De liberale school van Chicago sprak over een “natuurlijke” graad van werkloosheid die verhindert dat de lonen te fel stijgen. Het Planbureau plaatst dat evenwicht rond de 8% werklozen, vandaar dat ze in al haar voorspellingen, ook over de vergrijzing, blijft rekenen met 8% werklozen. Men beweert nochtans dat de verlenging van de loopbanen nodig is om het aantal actieven te verhogen. Eigenlijk is het dus om het aantal reserve-actieven op pijl te houden.

Vooraf heeft de vlinderregering het offensief gelanceerd: niet alleen tegen de brugpensioenen en het vervroegd pensioen, maar ook tegen de oudere werklozen.

Drie. Als toekomstvisie voor de pensioenen pakt het patronaat uit met het *drie-pijlersysteem*. Het model werd bedacht door de liberale school van Chicago. Ze adviseerde de invoering ervan aan Pinochet in de vroege jaren 70 waarna het door de Wereldbank werd gepromoot in de officiële oproep van 1982. De eerste pijler dient in dit liberale concept als openbare onderstand: om een minimum pensioen te garanderen door de overheid zodat men op randje verdrinken komt, met de kop net boven water. Dat moet gefinancierd worden met bijdragen of belastinggeld. Daarbovenop moeten de tweede en de derde pijler volgens het kapitalisatiesysteem werken, ieder voor zijn eigen pensioen. De tweede pijler op het vlak van de bedrijven en sectoren, de derde als een compleet individuele verzekering die men zelf afsluit.

Hoe banger men de mensen kan maken voor de toekomst van de pensioenen, hoe sneller de kapitalisatie op gang kan komen. Daarom kijken alle patronale studies meewarig neer op de lage pensioenen om daarna de blik te richten op de redding: de aanvullende pijlers. Officieel heet het dat het wettelijk systeem en de aanvullende pensioenen complementair zijn en niet tegengesteld. De praktijk bewijst het tegendeel: hoe hoger de pensioenen van de eerste pijler, hoe minder noodzaak voor een aanvullend pensioen. En omgekeerd: hoe lager de eerste pijler, hoe méér de aanvullende pensioenen een noodzaak worden. We hebben al gemeld dat de vlinderregering aanstuurt op een verlaging van de pensioenen in de eerste pijler voor bepaalde categorieën. Ze gaat ook de enveloppe verminderen die voorzien is voor de “aanpassing van de pensioenen aan de welvaart”.

Jo Cottenier schreef een artikel over deze pensioenstrategie in het decembernummer van *Marxistische Studies*: “Pensioenen, een maatschappijdebat”. (www.marx.be)

2. De werklozen betalen mee de rekening en de druk op de lonen wordt opgevoerd

De hervorming van de werkloosheid en de “arbeidsmarktparticipatie”: maatregelen die alle werkende mensen aangaan

Als het in het regeerakkoord over de werkloosheid gaat, is het alsof de regering zegt: dit betreft alleen de werklozen. Maar dat is helemaal niet zo.

Vooreerst: je zou je werk kunnen verliezen. De Internationale Arbeidsorganisatie, een onderafdeling van de VN, schrijft: “Onmiddellijk na de mondiale crisis van 2008 was het nog mogelijk het verlies aan arbeidsplaatsen in zekere mate uit te stellen of te temperen. Maar nu zou de weerslag van de economische vertraging op de tewerkstelling veel sneller en veel krachtiger zijn.”

De economische crisis houdt aan en veel mensen die in 2008-2009 nog aan herstructureringen ontsnapten, zouden vandaag kunnen ontslagen worden. En hier komen de maatregelen in het akkoord van Di Rupo I om de hoek kijken: als je niet snel een andere job vindt, zul je terugvallen op een forfaitair minimum: 898 euro voor een alleenstaande.

Er is een hele catalogus van “kleine” maatregelen over de arbeidsmarkt: het brugpensioen wordt verlaagd en heet voortaan “werkloosheid met bedrijfstoeslag”; de controle op de beschikbaarheid wordt uitgebreid, in sommige gevallen tot 65 jaar; de wachttuitkeringen voor jonge werklozen krijgen veel strengere toegangsvoorwaarden en worden beperkt in de tijd; de degressiviteit van de uitkeringen wordt versterkt.

De rode draad van die catalogus: meer mensen op de arbeidsmarkt brengen. 300.000 is het getal. Al die mensen moeten een preciaire job aanvaarden, voor een precair loon.

Het gaat eraan toe als op een echte markt: als er veel tomaten worden aangeboden, gaat hun prijs naar omlaag. De regering mikt duidelijk op een verlaging van de prijs van de arbeidskracht: veel gegadigden voor weinig werk zal de lonen naar omlaag duwen.

Daarmee volgt de regering het Duitse model met zijn lagelonensector, zijn mini-jobs. Resultaat: terwijl de brutolonen en salarissen sedert 2000 in Duitsland nauwelijks veranderden en de laatste paar jaren een tendens naar omlaag vertonen, zijn de bedrijfswinsten en de inkomens uit vermogen er reëel met 40 procent gestegen. In Duitsland leven acht op de tien werklozen in armoede en zijn er 1,4 miljoen working poor, armen met een baan. De Europese Commissie wil dat model exporteren naar België en vindt daarvoor bij de regering-Di Rupo een handlanger.

Versterkte degressiviteit van de werkloosheidsuitkeringen

De werkloosheidsvergoeding vermindert tot een forfaitair bedrag. De werkloosheid wordt opgedeeld in drie periodes. De eerste periode duurt één jaar. De tweede periode is afhankelijk van het aantal gewerkte jaren (twee maanden, plus twee maanden per gewerkt jaar), maar kan maximaal 3 jaar duren. Daarna komt men in de derde periode waarin alleen een forfaitair bedrag wordt uitbetaald. Dit forfaitair bedrag is voor een samenwonende met gezinslast 1.069 euro; voor een alleenstaande 898 euro en voor een samenwonende 474 euro. Dat is een ernstige achteruitgang in vergelijking met de huidige regeling. In de tweede periode, die tot 3 jaar wordt beperkt, wordt de uitkering “weggeschaafd” tot met een derde. Momenteel geldt de tweede periode alleen voor samenwoners en niet voor gezinshoofden of alleenstaanden. De Vlinderregering gaat ze voortaan voor alle werklozen doen gelden. De derde periode zal, zo wil het de nieuwe regering, voor iedereen maximum 4 jaar duren, dan valt iedereen terug op het forfaitaire minimum.

Voorbeeld. **Martin** heeft vijf jaar gewerkt en is alleenstaande als hij werkloos wordt. In de eerste drie maanden trekt hij 65% van zijn vroeger loon, daarna valt hij gedurende negen maanden terug op 60%. Dan komt hij in de tweede periode. Gedurende twaalf maanden (2 maanden + 5 keer 2 maanden) trekt hij 55% van zijn loon. Om uiteindelijk na twee jaar werkloosheid terug te vallen op een forfaitair bedrag van 898 euro per maand.

(voorbeeld ABVV)

Voorbeeld. **Diane** werkte tien jaar. Ze is getrouwd en heeft drie kinderen. Gedurende 3 maanden trekt ze 65% van haar vroeger loon. Daarna komen er 9 maanden waarin ze 60% trekt. Haar tweede periode duurt 22 maanden (2 maanden + 10 keer 2 maanden). In de eerste 12 maanden van deze tweede periode zal ze 40% van haar vroeger loon trekken. Nadien zal haar vergoeding de volgende 10 maanden elk trimester dalen om na 2 jaar en 10 maanden te eindigen op het forfaitaire bedrag van 474 euro per maand. (voorbeeld ABVV)

Alle leeftijdscategorieën van werklozen in het vizier

- Oudere werklozen worden extra gevisieerd. Want om recht te hebben op een anciënniteitstoelage bij de werkloosheidsuitkering zal je vanaf 1 juli 2012 55 jaar moeten zijn, in plaats van 50 jaar nu.
- Jonge schoolverlaters die niet onmiddellijk een job vinden, zien hun recht op een wachtuitkering bedreigd. Ze zullen minstens 12 maanden moeten wachten (in plaats van 9 maanden nu) en de voorwaarden om daarna een wachtuitkering te trekken, worden veel strenger. Een enkele negatieve evaluatie zal volstaan om je recht op een wachtuitkering nog eens met zes maanden te verlengen. En duurt het langer dan drie jaar voor je werk vindt, dan wordt je wachtuitkering geschrapt.

Elk baantje moet je accepteren

De criteria voor een passende dienstbetrekking worden strenger. Een werkloze mag geen “passende baan” meer weigeren binnen een straal van 60 km (vroeger 25 km).

Voorbeeld. **Nadia** is een alleenstaande moeder met twee jonge kinderen. Door de nieuwe regeling moet zij een job op 60 km van huis aannemen. Ze beschikt niet over eigen vervoer en zal elke ochtend en avond anderhalf uur op trein en bus zitten. Dan moet ze 's morgens om 7 uur het huis uit en is ze pas om 19 uur 's avonds weer thuis. Om haar kinderen op te vangen buiten de uren van de kinderopvang heeft ze nog geen oplossing gevonden.

Geen nieuwe banen

Nergens in het regeerakkoord wordt gesproken over het creëren van echte jobs of over de bescherming van de werkgelegenheid. Onbegrijpelijk als je ziet hoeveel bedrijven volop herstructureren. De maatregelen tegen de werklozen dienen alleen om de werklozen op droog zaad te zetten, zodat ze om het even welk werk en om het even welk loon zouden accepteren. Op die manier komt een reserveleger arbeidskrachten tot stand dat weegt op de lonen en de werkomstandigheden van alle loontrekkers.

Onzekerheid, verarming en concurrentie; de drie sleutelwoorden van de hervorming van de arbeidsmarkt

Eén. Onzekerheid

Het geheel van maatregelen in het kader van de hervorming van de werkloosheid (degressiviteit, verlenging van de wachttijd), hervorming brugpensioenen...) zal meer onzekerheid brengen voor alle loontrekkers. De druk die de regering op de werklozen legt moet de werkzaamheidsgraad op 73,2 procent brengen, in plaats van 67,8 procent nu. Zo staat het op bladzijde 88 van het regeerakkoord. De strategie van de regering herneemt de vijfde aanbeveling van de Europese Commissie die vroeg de werkzaamheidsgraad te verhogen via “de progressieve vermindering van de werkloosheidsuitkeringen naarmate de inactiviteit duurt” et via “activeringsmaatregelen voor oudere werknemers en kwetsbare groepen”. Maar ernstige maatregelen om nieuwe, stabiele en degelijk betaalde banen te creëren, zijn er totaal niet. Gevolg: personen op de arbeidsmarkt zullen preciaire banen en preciaire lonen moeten accepteren, met mini-jobs en tijdelijke contracten. Het is de weg die ook “het Duitse model” bewandelt.

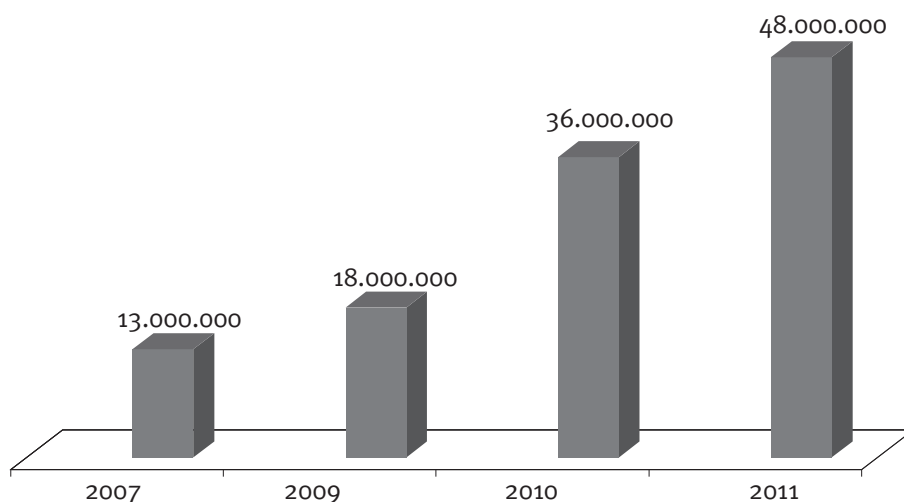
Twee. Verarming

De voorgestelde degressiviteit bemoeilijkt de toegang tot een werkloosheidsuitkering. In allerlei situaties gaan menen het moeten doen met een inkomen dat flirt met de werkloosheidsdrempel. Het regeerakkoord voorziet al een transfer van mensen naar het OCMW wegens de uitsluitingen en de sancties. Ook de verlenging van de wachttijd tot 12 maand zal problemen veroorzaken voor jonge werkzoekenden en voor ieder die nog niet langer dan een jaar voltijds gewerkt heeft. Van de ene dag op de andere kan men dan zonder enig inkomen vallen. De drastische afbouw van het budget voor de werkloosheid zal ertoe leiden dat België de armoede eerder organiseert en voortbrengt dan bestrijdt.

Voor de werklozen is het risico in armoede terecht te komen of bij het OCMW dus heel groot. Dat de uitgaven zouden verminderen, is dus verre van zeker. de degressiviteit lost het fundamentele probleem voor de meerderheid van de

werklozen niet op: het gebrek aan werkplaatsen. De degressiviteit lost niets op vermits ze de lasten alleen maar overdraagt naar het OCMW.

Evolutie van de kosten voor de OCMW's

Het Waalse ABVV heeft een projectie gemaakt van de effecten van het regeerakkoord op de mensen die een uitkering aanvragen, de jongeren in de wachtlijd, de langdurig werklozen. Die berekening komt tot de slotsom dat niet minder dan 24.000 werklozen vanaf april 2012 zullen uitgesloten worden. Vooral de vrouwen worden hier getroffen.

Het regeerakkoord ter zake: “De terugbetalingspercentages van het leefloon ten laste van de federale staat en ten gunste van de OCMW's zullen worden verhoogd met een percentage dat het evenwaardig budget daarvoor vertegenwoordigt, en de begeleidingsmogelijkheden van de OCMW's zullen worden versterkt.” Al is dit een ambtenarentaaltje, duidelijker kan het moeilijk! Het citaat bevestigt dat het niet zozeer gaat om een vermindering van de uitgaven maar eerder om de uitkeringsgerechtigden nog meer in onzekerheid te duwen. Want ook met een OCMW-uitkering zullen zij aan “activering” onderworpen zijn. Bovendien: het leefloon is niet hetzelfde als een werkloosheidsuitkering, want die gaat uit van een recht terwijl het leefloon het idee oproept van een “gunst” van de overheid, waarvan de inkomsten allesbehalve stabiel zijn en onderhevig aan de wisselvalligste reglementeringen. Iemand bij het OCMW is niet hetzelfde als iemand bij de werkloosheid: het is het verschil tussen een stelsel van verzekering en een stelsel van hulp en aalmoezen.

Drie. Veralgemeende concurrentie

Het niet-uitgesproken objectief van de hele hervorming is: beantwoorden aan de vraag van het patronaat om een maximum aantal mensen met elkaar te laten concurreren op de arbeidsmarkt, zodat de lonen onder druk komen en naar omlaag worden gedrukt. De langere beschikbaarheid van de oudere arbeiders op de arbeidsmarkt, de versterkte activering van de uitkeringstrekkingen en de verplichting voor de OCMW's om hun steuntrekkers als werkzoekend in te schrijven vooraleer ze een leefloon kunnen trekken: dat alles zal die concurrentie aanwakkeren. De grote ondernemers willen die arbeidsmarkt overbevolken om een hoog werkloosheidspercentage te behouden. Dan kunnen zij loon en arbeid precair houden.

Impact van de maatregelen werkloosheid en brugpensioen

De impact van de maatregelen met betrekking tot de werkloosheid en het brugpensioen in de begroting loopt op van 330 miljoen in 2012 tot 693 miljoen in 2014.

In miljoen euro	2012	2013	2014
Werkloosheid: structurele maatregelen (controle beschikbaarheid, geschikt werk, activering, degressiviteit)	116	204	332
Wachttuitkering: beperking toegang, verlenging wachttijd, activering	131	134	136
Tijdskrediet/ loopbaanonderbreking	52	83	125
Brugpensioenen	25	50	75
Verhoging leeftijd voor anciënniteitstoelage bij werkloosheidsuitkering	8	15	15
Totaal	330	486	693

3. De afbouw van het tijdskrediet

De belangrijkste maatregelen betreffende tijdskrediet (privésector) en loopbaanonderbreking (openbare diensten):

- Niet-gemotiveerd tijdskrediet onder de vijftig jaar wordt beperkt tot 1 jaar (= 1 jaar voltijds of 2 jaar halftijds of 5 jaar 4/5). Tot nu toe heeft men minstens 1 jaar recht op volledige onderbreking en 1 jaar recht op halvering (en dat kon langer onder bepaalde voorwaarden). Het afzonderlijk stelsel van 4/5, dat kon genomen worden bovenop de volledige onderbreking of halvering, vervalt dus.
- In plaats van de oude voorwaarde (1 jaar in de onderneming) wordt het: 5 loopbaan jaren waarvan 2 in het bedrijf.
- Het eindloopbaanstelsel dat nu kon ingaan op 50 jaar, kan pas op 55 met een loopbaanvereiste van 25 jaar
- Het gemotiveerd tijdskrediet (om voor de kinderen te zorgen, om zieke familieleden op te vangen, om een opleiding te volgen.....) mag in het totaal niet meer bedragen dan 3 jaar op de hele loopbaan (met uitzondering van de zorg voor een ziek kind, waarbij men de huidige rechten behoudt). De ACV-site www.degevolgen.be stelt bovendien: "Ook de huidige lijst van motieven zou worden herzien."
- In de openbare sector heet het stelsel "loopbaanonderbreking" en heeft men nu recht op 6 jaar volledige onderbreking en 6 jaar halvering. Op 1 januari 2012 worden dat 5+ 5 jaar en tegen 2020 wordt alles teruggebracht tot 1 jaar, zoals in de privé.
- De thematische verloven (het huidige ouderschapsverlof, medische bijstand en palliatief verlof) blijven behouden.
- Dit alles is van toepassing op de aanvragen die ingaan vanaf 1 januari 2012 en die op de RVA zijn ingediend na 20 november 2011
- En ten slotte wordt buiten het gemotiveerd tijdskrediet en de thematische verloven ook maximaal 1 jaar onderbreking gevaloriseerd voor het pensioen. Wie dus na 1 januari 2012 "onbetaald" tijdskrediet neemt bovenop zijn beperkt recht op 1 jaar, krijgt die niet mee verrekend voor zijn pensioen.

Het uitbollen op het einde van de loopbaan wordt zo goed als onmogelijk.

In de openbare diensten werd massaal gebruikgemaakt van de loopbaanonderbreking. Deels omdat het brugpensioen in de Openbare Diensten onmogelijk was. Ambtenaren konden de laatste jaren van hun loopbaan in loopbaanonderbreking gaan (met een maximum van 6 jaar voltijds, eventueel uitgebreid met 6 jaar halftijdse loopbaanonderbreking). De maatregelen van de regering-Di Rupo breken dat recht helemaal af. Tegen 2020 zal het gereduceerd zijn tot maximaal één jaar voltijdse loopbaanonderbreking.

Impact op de tewerkstelling

Een neveneffect van de hele hervorming; ook al was de vervangingsplicht door een andere werknemer bij loopbaanonderbreking en tijdskrediet al langer afgeschaft, toch waren er in de feiten een pak vervangers aan het werk. Door de inperking van het recht komen deze arbeidsplaatsen op de helling.

Gevolgen voor de latere pensioenberekening

Er stelt zich een serieus probleem voor het pensioen als je tijdskrediet of loopbaanonderbreking langer dan 1 jaar duurt (of 5 jaar bij 1/5) zonder dat het werd opgenomen voor een bepaald motief. Dan wordt die periode voorbij het eerste jaar (of de 5 jaar bij 1/5) niet meer gelijkgesteld voor het pensioen. Wat dus een hap in het latere pensioen dreigt te betekenen. (www.degevolgen.be)

Tijdskrediet en flexicurity

Het hoofdstuk over tijdskrediet in de regeringsverklaring eindigt met de zin: "Parallel hiermee zal de regering, in overleg met de sociale partners, nagaan hoe op termijn de stelsels van tijdskrediet, loopbaanonderbreking en de andere thematische verlofregelingen in een individuele loopbaanrekening kunnen worden geïntegreerd." (blz 98)

Daarmee wordt een piste geopend naar een verregaande loopbaanflexibiliteit. Men wil twee dingen tegelijk oplossen:

- Als men de mensen veel langer wil laten werken moet men rekening houden dat er periodes moeten ingebouwd worden dat men, liefst op eigen kosten (en daarom slechts één jaar met vergoeding), zijn loopbaan onderbreekt.
- Tegelijk wil men flexibele werknemers die op het ene moment meer, en het andere minder nodig zijn. Ook daarvoor is de flexibele loopbaan een vereiste. Zoals men ook de (duurdere) overuren wil uitschakelen door de werktijd te aanaliseren. De Europese Unie heeft het hier over "flexicurity."

4. De afbouw van de openbare diensten

De openbare diensten onder vuur

De openbare diensten worden van alle kanten aangevallen.

Eén. De overheidspensioenen gaan naar omlaag.

- De algemene maatregel die minimumleeftijd voor vervroegd pensioen optrekt van 60 naar 62 jaar en die de loopbaanvoorwaarden optrekt van 35 naar 40 jaar, treft de openbare diensten in het bijzonder. Verschillende openbare diensten hebben speciale stelsels die een vervroegd vertrek onder de 58 jaar toelaten. Die dreigen allemaal te verdwijnen.
- Het pensioenbedrag zelf zal dalen omwille van een nadelige berekening: op basis van het gemiddeld loon van de laatste 10 jaar in plaats van de laatste 5 jaar.

- Het overlevingspensioen wordt in tijd, afhankelijk van loopbaan van de overleden partner, beperkt. Daarna valt men terug op een werkloosheidsvergoeding of op een rustpensioen.
- Vermindering van de staatstussenkomst in de pensioenkas van de lokale en gewestelijke besturen. De hierdoor ontstane tekorten zullen de Gewestelijke en de lokale overheden trachten door te schuiven naar het gemeente- en provinciepersoneel.

Deze maatregelen moeten tegen 2014 meer dan 540 miljoen jaarlijks opbrengen.

Twee. Het *personeelsbudget* voor de federale overheid gaat met 136 miljoen (2012) tot jaarlijks 244 miljoen vanaf 2014 naar omlaag. Dat betekent: minder personeel. En wie blijft, zal harder moeten werken.

Drie. Er komen besparingen op de *werkingsmiddelen* van de federale overheid. Wat neerkomt op een jaarlijkse vermindering van 107 miljoen euro. Het personeel zal efficiënter moeten werken zonder dat daar de nodige investeringen tegenover staan. Da kan alleen maar leiden tot een verslechtering van de werkomstandigheden en tot meer stress.

Vier. Er komen forse besparingen bij de *NMBS* en bij *bpost*.

De NMBS ontspoor

De NMBS schrapt bij een besparingsplan van 98 miljoen euro al 193 treinen. De regering-Di Rupo wil in 2012-2014 bij de spoorwegmaatschappij nog eens 473 miljoen besparen. De reizigers mogen blijven dromen van een betere dienstverlening en meer veiligheid.

2012; 253 miljoen

Voor 2012 krijgt de NMBS-groep 50 miljoen euro minder subsidies. Dat betekent: besparen in de investeringen en in de exploitatie.

De NMBS-Holding moet haar ICT-uitgaven met 15 miljoen euro terugdringen. Reizigers die via railtime.be, sms of andere ICT-wegen willen weten of hun trein vertraging heeft, zullen dat voelen. ICT moet ook de interne communicatie tussen NMBS, Infrabel en Holding verbeteren. Komt dit alles op de helling te staan? Paul Magnette, de nieuwe minister van Overheidsbedrijven, wil in een nieuwe beheersovereenkomst met de NMBS voor 2012 de uitgaven voor “aankoop van nieuw rollend materieel” met 108 miljoen euro verminderen. Maar dat materieel is gemiddeld meer dan dertig jaar oud, met alle gevolgen van dien voor de stiptheid en de veiligheid. De NMBS heeft daarom al voor bijna 3 miljard euro nieuwe treinstellen en locomotieven besteld, de levering daarvan is al bezig. Vermoedelijk zal de nieuwe regering daarom een alternatieve financiering opleggen in een of andere “sale en leaseback-operatie”, zoals Etienne Schouppe in zijn tijd als NMBS-baas ook al deed.

Experts noemden dat een kostelijke geldverspilling. In 1995 verkocht de NMBS honderden locomotieven en rytuigen aan private investeringsmaatschappijen, waarna ze diezelfde treinen huurde op lange termijn. De NMBS heeft 50 van zo’n constructies, waarvan sommige nog lopen tot 2030. Door de lange looptijd en de soms hoge huurprijzen, betaalt de NMBS uiteindelijk veel meer dan wanneer ze het materieel had gehouden of aangekocht. Het is een oud zeer: ook de Belgische staat verkocht tussen 2001 en 2004 een reeks gebouwen en kreeg daar

840 miljoen euro voor, maar zal tot 2031 voor de huur van die gebouwen zo'n 1,6 miljard euro betalen.

Ook Infrabel, de beheerder van de spoorinfrastructuur, moet in 2012 besparen: 95 miljoen euro. Nochtans is veel infrastructuur dringend aan vervanging toe om bovenleidingbreuken en seinstoreningen te vermijden, die zoveel vertragingssleed veroorzaken. Wil Infrabel de investeringen op peil houden, dan zal het moeten gaan lenen op de privémarkt.

Totaal besparingen voor 2012: $50 + 108 + 95 = 253$ miljoen euro.

2013; 80 miljoen

Ook in 2013 moet de NMBS het met minder doen: 70 miljoen euro minder subsidies voor investeringen en uitbating. Hoe die besparing verdeeld wordt tussen NMBS en Infrabel is niet duidelijk. De subsidie voor de NMBS-operator stijgt wel met 10 miljoen euro.

Hier is een opmerking op zijn plaats: tussen 2000 en 2010 is het aantal reizigers met 50 procent toegenomen, al zijn de subsidies maar met een goede 10 procent gestegen en al is het aantal werknemers met 10 procent gedaald. Minder subsidie betekent: verhoging van de ticketprijzen, invoeren van dossierkosten bij aankoop van tickets, schrappen van treinen en sluiten van loketten en stations. Kortom: de dienstverlening aan de reizigers ging gaat achteruit

De regering-Di Rupo wil ook dat het Rekenhof onderzoekt hoe de structuur van de NMBS-groep kan vereenvoudigd worden. Op het eerste gezicht een goed idee, maar het doel is de NMBS-groep compleet in twee stukken te snijden en de overkoepelende Holding te schrappen. En die moet nu net garanderen dat alle werknemers van de NMBS hun statuut behouden. Als die Holding verdwijnt, is het gevaar groot dat dit statuut verloren gaat. Zeker als je weet dat men hiermee in 2013 20 miljoen wil besparen en in 2014 50 miljoen.

Het statuut betekent vastheid van betrekking, een relatief goed pensioen, een betere vergoeding bij (langdurige) ziekte, en netto iets meer loon dan een contractuele werknemer, die op elk moment ontslagen kan worden.

Maggie De Block, de kersverse staatssecretaris voor Asiel en Migratie, en Herman De Croo dienden al een wetsvoorstel in om NMBS en Infrabel compleet te scheiden, want het "historische personeelsstatuut is een belangrijk obstakel (..) om de NMBS te laten werken aan marktomstandigheden, het is contraproductief en niet langer te verantwoorden". De Block en de Croo vinden het statuut ook te weinig flexibel ("starre personeelsregelgeving") en te duur ("verhindert kostenbeheersing"). Voor wie er nog aan twijfelt: "De geplande pensionering van ongeveer 40 procent van het personeelsbestand van de NMBS-groep binnen de 10 jaar creëert een enorme opportuniteit om nieuwe personeelsleden beter aan te werven conform de marktvoorwaarden", zo staat er nog in hun wetsvoorstel. Bij het geprivatiseerde NMBS-Logistics weten de werknemers wat dat betekent: 20 dagen meer werken per jaar, diensten van 10 tot 13 uur, lager loon, pensioen op 65 i.p.v. 60 jaar.

Slotsom voor de besparingen in 2013; $70 + 20 - 10 = 80$ miljoen euro.

2014; 140 miljoen euro

Besparingen op exploitatie en investeringen ten belope van 100 miljoen euro en 50 miljoen euro besparingen door de schrapping van de Holding. 10 miljoen extra dotatie voor de NMBS-operator.

Besparingen in 2014: $100 + 50 - 10 = 140$ miljoen euro.

Totale besparingsoperatie bij de NMBS-groep 2012 -2014: 473 miljoen euro. Die wordt integraal gedragen door de reizigers, de spoor mannen en –vrouwen.

Niet ten koste van veiligheid en duurzame mobiliteit?

De regering-Di Rupo beweert dat “geen enkele van de voornoemde besparingen ten koste mag gaan van de spoorwegveiligheid”. Wel van de service voor de reizigers en van de werkomstandigheden van de werknemers?

De drie bazen van de NMBS-groep hebben al gereageerd dat een besparing van die omvang onmogelijk kan zonder te raken aan “de invoering van het Europees beveiligingssysteem ETCS (dat treinen automatisch doet stoppen als ze door het rood rijden nvdr), de realisatie van het Gewestelijk Expressnet voor Brussel en de modernisering van de grote spoorwegstations”.

De regering beweert ook dat ze ambitieuze plannen heeft voor de NMBS met meer reizigers, meer veiligheid, een betere financiële toestand. Dat is niet meer dan schone schijn. Di Rupo & Co wikkelen een mooi strikje rond een vergiftigd drastisch besparingsplan dat alleen maar de veiligheid, de stiptheid, de openbare dienstverlening en de werkomstandigheden van het spoor verder zal tenietdoen. Want deze besparingen komen bovenop het besparingsplan 2012 -2015 van de NMBS zelf om tegen die tijd een financieel evenwicht te bekomen door honderden jobs te laten verdwijnen, treinen, loketten en stopplaatsen te schrappen, te beknibbelen op onderhoud, de goederentrafiek volledig te privatiseren, enzovoorts.

5. Onrechtvaardige belastingen

We berekenden hoeveel de grote fortuinen en de grote bedrijven en vennootschappen, bijdragen aan de besparingen. Dat aandeel is miniem.

De ambtenaren, het spoorpersoneel, de (brug)gepensioneerden, de zieken, de werklozen, de doorsnee belastingbetaler... de gewone mensen moeten voor de besparingsmaatregelen opdraaien. Nochtans zou het veel logischer zijn het grootste deel van de crisisfactuur door te rekenen aan de grote fortuinen en de grote vennootschappen.

Waarom? Aan argumenten geen gebrek. Ten eerste, de grote spelers in het kapitalistische systeem, voortdurend op zoek naar meer winst, hebben de crisis veroorzaakt. Ten tweede, al meer dan dertig jaar hebben zij het overgrote deel van de winsten gewoon in eigen zakken gestoken, ten koste van de werkende bevolking en de economie. Ten derde, zij krijgen grote fiscale en sociale cadeaus van de staat. Ten vierde, als de rijksten opdraaien voor de crisis zijn de sociale consequenties veel minder dramatisch. Ten vijfde: het is gewoonweg zelfmoord de besparingen te doen betalen door de bevolking: de consumptie zal er nog verder door dalen en heropleving van de economie is dan uitgesloten. We weten dat de allerrijksten hun inkomsten niet consumeren, zij accumuleren gewoon de rijkdom om nog rijker te worden

5.1. Fortuinen en winsten van grote ondernemingen blijven buiten schot

Drie fiscale maatregelen die de rijken de crisis doen betalen, kunnen volstaan om het begrotingstekort weg te werken: de belasting op de meerwaarde op aandelen (5 miljard), het afschaffen van de notionele interesten (5 miljard), en

het invoeren van de miljonairstaks die de PVDA voorstelt (8 miljard). Deze drie maatregelen zouden samen 18 miljard kunnen opbrengen. Zelfs als ze maar een efficiëntie van 60 à 70 procent halen, dan nog is hun opbrengst groot genoeg om het grootste deel van de begrotingsinspanning te dekken. Wat heeft de nieuwe regering op dat vlak voor ogen?

Meerwaarde gerealiseerd op aandelen; niet aangesproken

In een artikel in het weekblad *Trends* werden de cijfers van de PVDA-studie van 1 december 2011 bevestigd: de grote bedrijven betalen vrijwel geen belastingen. *Trends* schrijft dat de 842 grootste Belgische bedrijven samen 11,8 miljard meerwaarde op hun aandelen realiseren, dat is de winst die gemaakt wordt door hun aandelen duurder te verkopen dan ze aangekocht werden. En hoeveel bedraagt de belasting op deze meerwaarde? Nul euro!

Hoe kan dat nu? In tegenstelling tot andere landen stelt België deze meerwaarde eenvoudigweg vrij van belasting. Jaarlijks zorgt dat voor een verlies van 5 miljard euro voor het overheidsbudget.¹

Wat doet het regeringsakkoord daaraan? Lach niet: alleen de meerwaarden op aandelen gerealiseerd door de bedrijven, worden belast. En wel aan een verlaagd tarief: 25% in plaats van 34%. Maar! Dat geldt enkel als de aandelen verkocht worden binnen het jaar na hun aankoop. Dat is vrijwel voor geen enkel bedrijf van toepassing. De regering schat de opbrengst van deze maatregel dan ook op nauwelijks 0,15 miljard. Het fiscale cadeau van de totale vrijstelling blijft dus voor 97% gehandhaafd.

De notionele interesten; alles bij het oude

Goochelaars dragen dikwijls een vlinderstrikje. Zo ook de man die met de notionele interesten goochelt. Dit reuzencadeau aan de grote bedrijven – zonder enige garantie op meer banen of meer investeringen – en dat bovendien discriminerend is voor de kmo's, moet dringend richting vuilbak gegoocheld worden. Maar dat doet Elio Di Rupo niet. Integendeel. Het systeem van de notionele interesten blijft behouden. De Rupo vermindert alleen het percentage een beetje: van 3,425% naar 3%.

En, abracadabra, daar komt de goocheltruc. Onze cijfergoochelaar zegt dat deze maatregel 1,52 miljard euro zal opbrengen. Als de interestvoet met 0,425% daalt, brengt dat in werkelijkheid slechts 0,557 miljard op. Het goochelsaldo van 0,963 miljard tovert Di Rupo uit z'n hoed omdat hij niet de rente van 3,425% als basis neemt maar wel de rente op 10-jarige staatsobligaties, de wettelijke referentie voor de notionele interesten. Die rente wordt voor 2012 geschat op 4,4%. Van bij het begin van de onderhandelingen was nochtans afgesproken dat de rente voor 2012 in geen geval die van 2011 zou overstijgen. Het enige nieuwe element is dus: de daling van 3,425% naar 3%. Dat is trouwens de enige daling die je in de persdocumenten vindt. De nieuw inkomsten uit de notionele interesten bedragen dus 0,557 miljard euro.

Vermogensbelasting; terug naar af

Aanvankelijk verdedigde formateur Di Rupo een – tijdelijke – vermogensbelasting. Die zou 0,4 miljard euro hebben opgebracht in 2012, twintig keer minder dus dan de miljonairstaks. In het regeerakkoord lees je helemaal niets meer over de vermogensbelasting. Er is wel sprake van een extra taks van 4% op roerende inkomsten boven 20.000 euro. Het gaat daarbij vooral over de rente op

kasbons en obligaties. Wanneer zo'n vermogen bijvoorbeeld 5% per jaar zou opbrengen, betekent dat een belasting van... 0,2%. Daar val je niet van dood. Maar, deze regel geldt alleen als degene die deze inkomsten binnenrijft, zich die winst ook laat uitbetalen. We weten allemaal dat kapitalisten als Albert Frère niet aan hun fortuin raken. Ze accumuleren gewoon om hun patrimonium nog verder uit te breiden. De 4% taks raakt dus hun koude kleren niet. Het bedrag dat deze maatregel voor de schatkist moet opbrengen is dan ook zo belachelijk laag dat onze cijfergoochelaar het moest wegmoffelen. Hij deed dat door het samen te voegen met de opbrengst van een andere maatregel: de verhoging van de grondlasten naar 21%. Die verhoging is van toepassing op alle vastgoed, groot én klein. De som van de twee samen is: 0,917 miljard euro opbrengst. Het is nogal vreemd dat in een eerder begrotingsontwerp de grondlasten op 20% werden gebracht en niet op 21%, en toch 1,086 miljard zouden opbrengen. Deze rekenkundige eigenaardigheid kan allicht verklaard worden door wat kleine technische bijstellingen, maar vast staat: de belasting op hoge roerende inkomsten is een peulenschil in het totale begrotingsplaatje. Of, zoals sommige professoren zeggen: hun rendement bedraagt nul komma nul.

Fiscale onderkapitalisatie

We moeten ten slotte nog een maatregel toevoegen: de herziening van de wet op de fiscale onderkapitalisatie zou 0,1 miljard opleveren.

Samengevat is het povere resultaat dat Di Rupo beoogt:

- meerwaarde op aandelen: 150 miljoen euro
- notionele interesten: 557 miljoen euro
- fiscale onderkapitalisatie: 100 miljoen euro

Totaal: 807 miljoen euro, oftewel 8% van de te vinden 10,3 miljard euro.

Noot: de aangekondigde besparingsinspanning is niet 11,3 miljard, maar wel 10,3 miljard vermits 1 miljard notionele interest – het preciese getal is 963 miljoen – al verworven was. Dat legden we al uit.

5.2. De gezinnen als schietschijf

Het gemiddelde voltijdse loon bedraagt 3.027 euro bruto.¹ En de mediaan van het brutoloon is 2.639 euro. Dat wil zeggen: de helft van de loontrekkers heeft een loon hoger dan 2.639 euro per maand, of een bruto jaarinkomen van meer dan 35.000 euro. Voeg daarbij het gegeven dat er veel gezinnen van tweeverdieners zijn en dan is de slotsom: een pak gezinnen heeft een jaarinkomen van meer dan 35.000 euro. Die komen met een deel van hun inkomen in belastingsschalen van 40, 45 tot 50%.

Deze grote categorie van mensen wordt door de maatregelen van Di Rupo hard getroffen. Onder meer omdat hij juist bezuinigingen doorvoert in uitgave- en bestedingspatronen die aansluiten bij de levensstandaard van deze gezinnen. Di Rupo harmoniseert ook een deel van de belastingverlagingen en de belastingaftrek op een 30% grens terwijl deze inkomenscategorie in veel hogere belastingsschalen zit voor dat deel dat ze mag aftrekken.

Als illustratie maken we de factuur op voor het jonge gezin van Jef en Mireille. Beiden hebben een baan. Ze hebben twee kinderen ten laste. Jef verdient 2.700 euro per maand en heeft een bedrijfswagen. Mireille werkt ook en verdient 1.900 euro per maand. Ze gebruikt de gezinsauto om naar haar werk te gaan,

¹ Gebaseerd op cijfers 2009 Federale Overheidsdienst Economie

omdat dat niet te bereiken is met het openbaar vervoer. Samen hebben ze dus een jaarinkomen van 57.000 euro bruto. Waarmee ze met een groot deel van hun loon in de belastingschaal van 45% vallen.

De regering-Di Rupo wijzigt de berekening van de persoonlijke bijdrage voor het gebruik van de bedrijfswagen. De bestuurders van duurdere dienstwagens moeten meer gaan betalen, bijvoorbeeld voor hun Ford Mondeo of Audi A6. Maar ook mensen met kleinere dienstwagens, die dicht bij het werk wonen, zullen meer moeten betalen omdat de minimumbelasting die moet betaald worden stijgt.

Jef werkt voor een verzekeringsinstelling en is voor zijn werk veel onderweg. Zijn bedrijfswagen is geen luxe maar echt nodig voor zijn werk. Hij rijdt met een middenklassewagen, Citroen C4 Picasso. Tot nu betaalde hij 123 euro eigen bijdrage per maand. Met de nieuwe berekeningsmethode wordt dat 175 euro per maand. Hij zal dus maandelijks 52 euro meer – dat is jaarlijks 624 euro – moeten betalen.

Minder belastingaftrek voor pensioensparen; 166 euro per jaar

Jef en Mireille doen al 4 jaar aan pensioensparen: jaarlijks 1.660 euro. Dat bedrag mocht afgetrokken worden van het belastbaar inkomen aan een maximum percentage van 40%. Dat kwam neer op een fiscaal voordeel van 664 euro per jaar. Di Rupo vermindert deze aftrek nu tot 30%. Blijft nog een jaarlijks fiscaal voordeel van 498 euro. Jef en Mireille zullen daardoor dus jaarlijks 166 euro inleveren voor hun pensioensparen.

Minder belastingaftrek voor de woonlening: 280 euro per jaar

Jef en Mireille kochten in 2005 een huis. Ze leenden daarvoor 75.000 euro. Jaarlijks mochten ze de intresten en de kapitaalaflossingen voor een groot gedeelte aftrekken van hun belastbaar inkomen. Dat gaf een fiscaal voordeel van 2.770 euro. Nu wordt dat fiscaal voordeel verminderd tot 2.490 euro. Dat is een jaarlijkse inlevering van 280 euro.

Minder belastingaftrek voor de kinderopvang: 130 euro per jaar

Jef en Mireille maken voor hun 2 kinderen gebruik van de kinderopvang. De kosten daarvan konden gedeeltelijk afgetrokken worden van hun belastbaar inkomen. Gezien hun inkomen lag die aftrek op het hoogste tarief: 40%. Di Rupo I vermindert de aftrek nu tot 30%. Het gezin moet daardoor jaarlijks meer dan 130 euro inleveren.

Energiebesparende investeringen

Gelukkig voor Jef en Mireille is hun woning goed geïsoleerd. De nodige investeringen deden ze al in 2008. Want de nieuwe regering heeft besloten zo goed als alle fiscale aftrekken voor energiebesparende investeringen stop te zetten. Vanaf 1 januari 2012 wordt het specifieke belastingvoordeel voor die investeringen geschrapt.

Het einde van de CO₂-korting

Jef en Mireille wilden een nieuwe wagen kopen. Mireille heeft de wagen nodig om op haar werk te geraken. Ze dachten een wagen te kopen met weinig CO₂-uitstoot. Ze rekenden op de 15% korting voor milieuvriendelijke wagens. Di Rupo I trekt een streep door hun rekening door de afschaffing van deze CO₂-korting. Dat bezorgt hun een eenmalige meerkost van 1.500 euro.

De totale factuur: meer dan 1.200 euro per jaar.

Jef en Mireille zien hun jaarlijkse inkomen dalen met meer dan 1200 euro. Dat is meer dan een half maandloon van Mireille. Dat is een inlevering van meer dan 2% van het jaarinkomen van hun gezin. Jef en Mireille hebben nochtans geen enkele verantwoordelijkheid in het ontstaan van het huidige begrotingstekort.

Noot. Ook de verhoging van de dienstencheques met 1 euro zal die meer gegoede gezinnen treffen. Tegen 2014 moeten de gezinnen die gebruikmaken van dienstencheques, samen meer dan 127 miljoen euro bijbetalen.

6. Een schadelijke begroting voor de gezondheidszorg

Gezondheidszorg is de belangrijkste zorg van de Belgen, zo gaf begin dit jaar de zevende Trendbarometer van marktonderzoeksbureau Bexpertise aan. De regering-Di Rupo voorziet 2,3 miljard besparingen in de gezondheidszorg voor 2012. 1,5 miljard door de verlaging van de groeinorm van 4,5% naar 2%, plus 746 miljoen door te schrappen in allerlei uitgaven. Het is een zware besparing op de kap van de zieke medemens.

Medicijnen: waarom geen kiwimodel?

In een eerste onderhandelingsnota die voorlag, waren maatregelen opgenomen die in zekere zin aansloten bij het kiwimodel dat Geneeskunde voor het Volk sinds 2004 propageert. Dat model zou de prijs van de medicijnen substantieel doen dalen. In het uiteindelijke regeerakkoord zijn die maatregelen allemaal verdwenen. In de plaats is er het referentierugbetalingssysteem. Een duur woord met veel lettergrepen om te zeggen dat de patiënt zelf maar moet zien dat zijn dokter hem het goedkoopste geneesmiddel voorschrijft.

In de eerste versies van de onderhandelingsnota stond nog te lezen dat men systemen wilde invoeren waardoor de prijzen van geneesmiddelen zouden dalen en er meer goedkopere geneesmiddelen zouden worden voorgeschreven. De geschatte opbrengst daarvan was 200 miljoen euro.

Een van die voorstellen sloeg op het aanwenden van prijs-volumecontracten. Dat komt erop neer dat men door aankoop in het groot, lagere prijzen weet te bedingen. Dat systeem wilde men ook toepassen op de prijs van implantaten, medische hulpmiddelen, hoorapparaten en orthopedisch materiaal. Hier ging zelfs een eis van Geneeskunde voor het Volk in vervulling. Door toepassing van openbare aanbesteding op dit medische materiaal – wat nu al in de Scandinavische gebeurt – kan je de prijs van die producten halveren. Dan kan je ze gratis aan de patiënt ter beschikking stellen zonder dat het één eurocent meer kost aan de ziekteverzekering. Nu zijn deze supplementen op medisch materiaal er voor een groot stuk voor verantwoordelijk dat patiënten zich in de schulden moeten steken om hun ziekenhuisfacturen te kunnen betalen.

In het regeerakkoord vinden we van deze vooropgestelde maatregelen niets meer terug. Allemaal zijn ze vervangen; enerzijds door een opgelegde prijsdaling van gemiddeld 1,95% voor alle geneesmiddelen, en dat vanaf 1 april 2012, en anderzijds door het niet-indexeren van de prijs van de implantaten in 2012. Het doet ons denken aan de nacht van 22 maart 2005 toen in het parlement een kiwiewetontwerp van Demotte, dat 540 miljoen euro besparingen moest opbrengen, onder druk van de farmaceutische lobby vermalen werd tot een onbetekenende “kiwimoes”.

De regering-Di Rupo wil, zoals in Frankrijk, farmaceutische bedrijven verplichten het bekend te maken als zij in een buurland een prijsverlaging doorvoeren, zodat België zich aan die prijsverlaging zou kunnen spiegelen. Op die manier wil men de uitgaven voor maagzuurremmers en antibiotica terugdringen. Indien dat niet zou lukken, zouden de apothekers verplicht worden automatisch van ieder voorschriftje antibiotica of maagzuurremmer het goedkoopste merk af te leveren.

De regering wil nu van een geneesmiddel dat door verschillende firma's onder verschillende merken of vormen op de markt wordt gebracht, alleen een terugbetaling doen volgens de prijs van het goedkoopste merk. Dit heet: referentierugbetalingssysteem. Die maatregel is gevaarlijk. Want als de arts van een bepaald geneesmiddel een duurder merk voorschrijft, dan moet de patiënt het verschil in prijs met het goedkopere merk uit eigen zak bijbetalen. De regering zegt dan dat ze "de patiënten beter gaat informeren over goedkope geneesmiddelen" maar dat is praat voor de vaak. Het is niet aan de patiënt om in discussie te gaan met zijn arts om een ander merk voor te schrijven. Het is zelfs niet aan de arts om tijd en energie te verspillen om op internet uit te zoeken wat nu de goedkoopste merken zijn. Die prijzen veranderen immers alle paar maanden.

Het echte kiwimodel werkt effectief. Het is aan de overheid om via openbare aanbesteding tussen verschillende merken van eenzelfde geneesmiddel of gelijkwaardige geneesmiddelen de beste prijs te bedingen en alleen deze prijs terug te betalen. Dat vereenvoudigt bovendien het werk voor de arts en verzekert de patiënt dat de beste geneesmiddelen voorgeschreven worden. Nu wordt het voorschrijfgedrag van de meeste artsen bepaald door de marketingkracht van de farmaceutische industrie. Nog in 2011 is in eigen land met het vaccin tegen baarmoederhalskanker bewezen hoe sterk en levensreddend de toepassing van het echte kiwimodel wel kan zijn. Door aankoop volgens de kiwiprocedure zakte de prijs van het HPV-vaccin van 375 euro per kuur naar 52 euro. Daardoor kan het vandaag gratis worden toegediend bij de meisjes die ervoor in aanmerking komen, bespaart het Riziv 17 miljoen euro per jaar en stijgt de vaccinatiegraad tot 88%.

Noot. Het kiwimodel is een systeem van openbare aanbesteding voor medicijnen. Omdat dit stelsel al in Nieuw-Zeeland gangbaar is, is er de naam "kiwimodel" aan gegeven. Het werkt als volgt. Een onafhankelijk orgaan dat door de overheid is samengesteld, kiest op basis van objectieve wetenschappelijke criteria en studies de beste medicijnen die nodig zijn. Dat orgaan organiseert voor elk van deze medicijnen een openbare aanbesteding waarop de verschillende farmaceutische bedrijven kunnen inschrijven. Alleen het product dat als beste aankoop uit de bus komt, wordt terugbetaald. Dokter Dirk Van Duppen berekende dat de toepassing van dit kiwimodel de Belgische ziekteverzekering een besparing van 1,5 miljard euro zou opleveren.

De groeinorm van 4,5% is levensnoodzakelijk en moet behouden blijven

De nood in de gezondheidszorg is groot. De crisis en de vergrijzing doen die nood nog toenemen. Hoe komt de regering-Di Rupo er dan bij om de groeinorm voor het budget van de gezondheidszorg te verlagen?

Meer en meer patiënten steken zich in de schuld om hun medische uitgaven te betalen. Dat constateren we dag in dag uit in onze praktijken van Geneeskunde voor het Volk. Het blijkt ook uit de Nationale Gezondheidsenquête: in 1997 moest "nog maar" 8% van de Belgen gezondheidszorg uitstellen om financiële

redenen; in 2004 was dat 10% en in 2008 al 14%. De stijging is het sterkst in Vlaanderen: van 5% in 2004 naar 11% in 2008.

Van 1997 tot 2005 steeg het deel van de gezondheidszorg dat de patiënt uit eigen zak betaalt van 23% naar 28%, het hoogste percentage van alle Europese landen (OESO Health Data 2007).

Veel schrijnende behoeften worden vandaag gewoon niet terugbetaald. Dat is bijvoorbeeld zo voor de palliatieve thuiszorg, waar nochtans almaar meer vraag naar is. De Vlaamse Liga tegen Kanker maakte deze zomer bekend dat de gemiddelde jaarlijkse medische zorgkost per kankerpatiënt die bij de Liga een dossier heeft, 1.775 euro bedraagt. Een op de vier patiënten betaalt jaarlijks meer dan 2.795 euro uit eigen portemonnee. Twee patiënten op drie hebben geen terugbetaling van een hospitalisatieverzekering, een op twee leeft met een inkomen onder de armoedegrens. (www.kankermaaktarm.be)

In ons land zijn al 7 miljoen mensen aanvullend privé verzekerd voor hospitalisatie. Maar de premies worden duurder. Private hospitalisatieverzekeringen zijn een teken aan de wand voor het falen van onze solidaire ziekteverzekering. Schrijnende behoeften worden niet gelenigd.

In de gezondheidszorg is meer dan in eender welke andere sector de “sociale gradiënt” het sterkst: armen zijn meer, sneller, ernstiger en langduriger ziek. Hun zorgbehoeften zijn groter. Met de crisis gaan meer mensen uit de boot vallen, waardoor de noden voor gezondheidszorg juist zullen groeien.

Uit de resultaten van het zopas bekendgemaakte internationaal vergelijkend onderzoek Deloitte Survey of Healthcare Consumers blijkt dat vorig jaar 62% van de Belgen overwoog te besparen op de uitgaven voor gezondheidszorg wegens de crisis.

Door de afknotting van de groeinorm is er vanaf nu nauwelijks of geen ruimte om te voldoen aan nieuwe behoeften, gebruik te maken van innovatieve middelen of de honoraria van de artsen aan te passen. Er zullen meer uitgaven nodig zijn in de gezondheidszorg, maar de enige uitweg is nu: ze lineair schrappen. Onvermijdelijk zal de patiënt meer zelf moeten betalen.

Wat staat ons in die omstandigheden te wachten? KKHet gerenommeerde wetenschappelijke tijdschrift *The Lancet* publiceerde op 10 oktober 2011 een studie over de impact van de crisis op de gezondheid en de zorg in Griekenland. De resultaten zijn onthutsend. Het aantal Grieken dat niet naar de dokter gaat hoewel dat nodig was, steeg met 15%. De openbare ziekenhuizen zagen hun budget met 40% verminderen. Het aantal zelfmoorden steeg in één jaar met 40%. De belangrijkste reden voor zelfmoordgedachten bij de telefonische hulplijnen luidt: “financiële problemen”, “niet in staat schulden terug te betalen”.

De bijkomende kost van de zorg door de vergrijzing wordt door de Commissie Vergrijzing geschat op meer dan 3% per jaar. Bejaardenzorg vereist veel handen, daar heeft de witte woede volledig gelijk in. Met de groeinorm van 4,5% konden we een Toekomstfonds spijzen dat we absoluut nodig zullen hebben om de noden van de vergrijzing op te vangen. De verlaging van de groeinorm door de regering-Di Rupo ondermijnt de financiering van deze groeiende toekomstige zorg voor bejaarde patiënten en van andere terechte eisen van de zorgsector.

7. Oncontroleerbare energie

Het energiebeleid in België wordt door GDF Suez bepaald. Dat werd weer eens pijnlijk duidelijk bij de aankondiging van de plannen voor de nucleaire afbouw. Ofwel blijven de kerncentrales van Doel en Tihange tien jaar langer open, zo liet GDF Suez arrogant weten, ofwel gaan ze in 2015 onherroepelijk dicht.

Het mes op de keel, heet zo iets. Want GDF Suez heeft jarenlang veel te weinig geïnvesteerd in België. Als er niet snel nieuwe elektriciteitscentrales bij komen dreigt er in 2015 een nijpend stroomtekort. En dat kan de energieprijzen fors doen stijgen.

Slecht nieuws dus voor de consument. Een modaal gezin betaalt nu al 2.265 euro per jaar voor gas en elektriciteit. Dat is maar liefst 34 procent meer dan in 2007. Op nieuwe prijsspieken zit niemand te wachten.

Prijscontrole of maximumprijs?

De nieuwe regering wil daarom “de energieprijzen beter controleren”. Maar die prijscontrole is een waterpistool, geen bazooka. Drie elementen bewijzen dat.

Ten eerste heeft 80 procent van de consumenten een energiecontract met een “variabele prijs”. Dat wil zeggen dat Electrabel uw energieprijzen elke maand aanpast. Dat gebeurt volautomatisch, op basis van een ingewikkelde indexeringsformule die rekening houdt met de brandstofprijzen, maar ook met “de capaciteit van de Belgische kerncentrales”.

Als een kerncentrale dichtgaat, jaagt dat uw energiefactuur meteen de hoogte in. Die automatische prijsaanpassingen blijven volledig buiten schot. Energiewaakhond CREG mag alleen controleren of de prijsverhoging wel “correct werd toegepast”. Zolang Electrabel & co zich houden aan hun eigen indexformules, zullen de prijzen ongemoeid en ongehinderd blijven stijgen.

Ten tweede: de nieuwe regering legt daarmee haar eigen energiewaakhond aan de ketting. Zelfs als een energieleverancier een nieuwe, duurdere, tariefformule doorvoert, kan de CREG niet zomaar ingrijpen. De CREG moet op basis van “objectieve criteria” kunnen bewijzen dat de prijsverhoging “niet gerechtvaardigd” is. De energieprijzen mag niet sneller stijgen dan in de buurlanden. Dat klinkt misschien goed, maar ook in onze buurlanden verhogen Europese energiereuzen als GDF Suez, E.ON en RWE hun prijzen. De sluiting van de Duitse kerncentrales in 2022 dreigt de energieprijzen in West-Europa met 20 procent op te drijven. Het belooft allemaal niet veel goeds.

Ten derde wordt aan onrechtvaardige prijsverhogingen uit de voorbije jaren niet geraakt. Eind 2007 verhoogde Electrabel bijvoorbeeld de gasprijs in één klap met 30 procent. Een gemiddeld gezin betaalde begin 2007 bij Electrabel 1.082 euro voor aardgas. Vandaag is dat 1.663 euro.

Electrabel, maar ook Luminus, Nuon en Essent, verhoogden de voorbije jaren hun gasprijs én hun winstmarge op kosten van de consument. Hoewel onderzoeksrapporten van de CREG uit 2007 en 2010 die prijsverhogingen “ongerechtvaardigd” noemden, blijven ze gewoon bestaan.

De prijscontrole blijkt een lege doos. Nochtans kan het anders. Energieprijzen moet je niet alleen “controleren” maar vooral daadwerkelijk blokkeren. Dat kan, door maximumprijzen op te leggen voor stroom en gas. Zo vermijd je dat Elec-

trabel de sluiting van de Belgische kerncentrales cash doorrekent aan de consument.

Maximumprijzen bestaan in Frankrijk al sinds jaar en dag. Consumenten kunnen er kiezen. Wie zelf op pad wil in de jungle van de vrije energiemarkt mag dat. Maar van de 30,2 miljoen Franse gezinnen kiezen er vandaag 28,6 miljoen voor het goedkope “blauwe tarief”, met maximumprijzen die door de overheid worden opgelegd.

Uit een recente studie van onderzoeksbureau Frontier Economics blijkt dat de Belgische consumenten 20,9 cent betalen per kilowattuur elektriciteit. In Frankrijk is dat maar 13,3 cent. Dankzij de maximumprijzen betaalt een Franse gezin 36 procent minder.

In de nieuwe elektriciteitswet die in mei 2011 door het Franse parlement werd goedgekeurd, blijven de maximumprijzen gehandhaafd. Voor grote bedrijven dooft het systeem uit tegen 2015. Maar voor gezinnen en kleine kmo's blijft het “blauwe tarief” ook na 2015 voor goedkope energie zorgen. Onder druk van de publieke opinie. Energie is geen koopwaar, vinden veel Fransen, maar een basisbehoefte. En daar hebben ze groot gelijk in.

Als maximumprijzen wél kunnen in Frankrijk, waarom dan niet in België? Als Electrabel ons het mes op de keel zet, is het tijd voor een repliek. In het belang van de consument. Wie nog zou twifelen, verwijzen we graag naar de jongste Europese energierichtlijn. Die verplicht de lidstaten in artikel 3.3 om “te waarborgen dat alle (!) huishoudelijke afnemers en, indien zij dat dienstig achten, kleine ondernemingen, aanspraak kunnen maken op elektriciteit tegen redelijke (!), eenvoudige en doorzichtige prijzen.”

Dames en heren politici, geachte parlementsleden, in alle eerlijkheid; 2.265 euro voor verwarming en verlichting, vindt u dat nog “redelijk”?

Een petieterige taks op de nucleaire rente

Er komt in 2012 een nucleaire taks van 550 miljoen euro, tegenover 250 miljoen in 2011. Het naamwoord “petieterig” is hier op zijn plaats. Zie hier waarom.

Ten eerste, er wordt slechts een klein deel van de nucleaire rente afgeroomd. De Belgische kerncentrales brengen GDF Suez jaarlijks 1,6 tot 1,7 miljard euro op. Dat heeft de CREG, de officiële regulator van de energiemarkten, net voor de zomervakantie 2011 nog berekend. Volgens de CREG is daarvan 1,3 miljard euro “onterechte winst”. Dat wil zeggen: winst die er niet zou mogen zijn. Woekerwinsten die absoluut helemaal moeten afgeroomd worden en terug moeten vloeien naar de consumenten. Maar in plaats van 1,3 miljard euro roomt de vlinderregering maar 550 miljoen euro af. Waarom eigenlijk? Woekerwinst is woekerwinst. De hardnekkigheid waarmee de regeringsonderhandelaars de aanbevelingen en rapporten van hun eigen energiewaakhond naast zich neerleggen is hallucinant. Het is alsof je aan een bankovervaller zou zeggen: “Hou een deel van de buit maar.”

Ten tweede, de taks van 550 miljoen euro wordt niet gebruikt om de energiefactuur van de consument te verlichten maar om het gat in de begroting te dichten. In een recent rapport van de Europese Commissie staat te lezen waarom kleine verbruikers in België de duurste energiefactuur betalen van heel Europa. Vandaag betalen wij ons blauw voor de aandeelhouders van GDF Suez. In de toe-

komst blijven wij evenveel betalen, alleen worden de woekerwinsten verdeeld over GDF Suez en de staatskas. Terwijl de nucleaire taks zou moeten gebruikt worden om de btw op energie te verlagen van 21 procent naar 6 procent. En om investeringen in groene energie en isolatie te betalen.

Ten derde, er lijkt alleen een akkoord te zijn voor het jaar 2012, en dat is geen detail. De kerncentrales blijven er nog jaren staan. De drie kleinste gaan dicht in 2015, de vier grootste pas tussen 2022 en 2025. GDF Suez geniet dus in elk geval nog 14 jaar van nucleaire woekerwinsten. Tot 2015 blijft GDF Suez 1,7 miljard euro per jaar opstrijken. Blijft dat allemaal blauwblauw? Wat gaan we daaraan doen? Niets in het akkoord wijst erop dat de nucleaire taks voortaan elk jaar zal geïnd worden.

En ook na 2015 blijft GDF Suez nog grote nucleaire winsten maken. In 2015 zakt de “onterechte winst” naar 1,1 miljard per jaar, en in 2023 naar 829 miljoen per jaar. In totaal zullen de kerncentrales van Electrabel de aandeelhouders van GDF Suez nog 15,8 miljard euro opleveren de komende 14 jaar. Maar verder kijken dan één jaar is voor de regeringsonderhandelaars blijkbaar onmogelijk.

Ten vierde, blijkbaar passen de regeringsonderhandelaars dezelfde fiscale spitstechnologie toe als vorig jaar. De nucleaire taks is officieel geen taks of belasting, maar een ‘bijdrage’. In dat geval kan GDF Suez die nucleaire taks gewoon weer aftrekken van haar belastingen, zoals de voorbije jaren gebeurde.

Deel II

Staatshervorming: nieuwe fase in het “droogtrommelfederalisme”

Met het Vlinderakkoord is de Belgische droogtrommel nog wat sneller gaan draaien: net als de vijf vorige staatshervormingen blaast het enkel de middelpuntvliedende krachten aan. Hoe omschrijf je dat beter dan met ‘droogtrommelfederalisme’?

Elke staatshervorming sinds 1970 drijft de gemeenschappen in dit land verder uiteen. Geen enkele bevat maatregelen die ons dichter bij elkaar brengen. Dat is nu niet anders en net dat is de grootste overwinning van de N-VA. De Wever en co schreeuwen wel moord en brand over de “rampzalige gevolgen voor Vlaanderen”, maar dit is een N-VA-akkoord zonder N-VA. Dat vindt ook Peter Van Aelst, hoofddocent politieke wetenschappen aan de Universiteit Antwerpen: “Na de verkiezingen van 2007 wilde De Wever een ‘vette vis’ in de pan. (...) Als je de interviews van die tijd er weer op naleest, dan kun je enkel besluiten dat die imaginaire vis niet zo vet was als wat er vandaag in de pan ligt. (...) De N-VA mag deze staatshervorming op haar conto schrijven. Als ze dat wil tenminste.”¹

Zeker, het Vlinderakkoord bezegelt niet het einde van België. De federale overheid blijft bevoegd voor het grootste deel van financiën en van de sociale zekerheid. Ze blijft ook bevoegd voor een deel van het arbeidsmarktbeleid, asiel en migratie, de macro-economie, bpost, Belgacom, de NMBS enzovoort. Maar het akkoord bevat geen enkele herfederalisering. In de ontwerpnota van Di Rupo van juli stonden er nog een paar: tweetalige lijsten in Brussel, een federale kieskring. Maar die zijn verdwenen. En dat is essentieel voor de separatisten: een hervorming mag in geen geval de eenheid van het land bevorderen.

Het Vlinderakkoord is de zesde stap op weg naar de splitsing van België via een confederale staat. De hoofdbrok van de bevoegdheden komt bij Europa en de gewesten, België wordt alleen nog een uithangbord om de Vlaamse en Waalse buitenlandse handel te bevorderen. De komende maanden worden wetten goedgekeurd die het land verder uiteenrijten en een echt vechtfederalisme instellen.

1. Het federale karakter van de sociale zekerheid in het gedrang

“Als deze staatshervorming het etiket historisch verdient, dan is het vooral omdat met de kinderbijslagen en de lastenverlagingen voor doelgroepen voor het eerst delen van de sociale zekerheid worden overgeheveld.” Dat zegt Johan Vande Lanotte in *De Tijd*. Voor een keer zijn wij het roerend eens.

¹ De Standaard, 12 oktober 2011

Bevoegdheden worden gesplitst ter waarde van meer dan 15,1 miljard euro. Het federale karakter van de sociale zekerheid staat wel degelijk op de helling. We overlopen de belangrijkste domeinen die onder de splitsingshamer vielen.

Splitsing arbeidsmarkt, een hellend vlak

Hiervoor gaat een budget van 4,2 miljard euro naar de gewesten en daarmee het gros van het arbeidsmarktbeleid.

De federale RVA wordt een lege doos, want voortaan bepalen de gewesten niet alleen wat “een passende betrekking” is, ze sanctioneren straks ook de werklozen, via de VDAB, de Forem en Actiris... Als de gewesten een ander sanctiebeleid voeren, als ze een andere wetgeving voor interimarbeid hanteren, dan hebben we niet meer dezelfde sociale zekerheid voor het hele land. Als ze andere programma's volgen voor wedertewerkstelling en lastenvermindering, dan zijn op den duur ook de loonkosten niet meer dezelfde en worden die een middel om concurrentie te voeren.

De gewesten worden ook betrokken in de beheersstructuren van de RVA. Zeged om een vlotte samenwerking tussen de RVA en de gewestelijke diensten te garanderen, in werkelijkheid wordt hier de volledige splitsing van de RVA al voorbereid.

Met een geregionaliseerde arbeidsmarkt zal de loonconcurrentie in eigen land toenemen: het Waalse loon ligt nu al gemiddeld 8% lager dan het Vlaamse. Als dat verschil nog groter wordt, komen ook de Vlaamse lonen onder druk te staan. De Vlaamse nationalistenvrijden kijken daarom al reikhalzend uit naar een volgende buit. Vlaams minister-president Peeters (CD&V maar vooral ex-Unizo) klaagt al dat hij “geen grip heeft op loonkosten”.²

Nog over de arbeidsmarkt: het Vlinderakkoord geeft de gewesten de mogelijkheid om voor hun openbare diensten interimkrachten aan te werven, niet alleen in geval van plots personeelsgebrek. Een duidelijke overdracht van bevoegdheid inzake arbeidswetgeving, nog altijd een federale materie, benadrukt het ABVV.

Kinderbijslagen, de vetste vis

Het splitsen van de kinderbijslagen is in financiële termen de grootste vis: 6,1 miljard euro verhuist naar de deelstaten. De kinderbijslagen worden na onderwijs en welzijn de derde uitgavenpost in de regionale begroting. Volgens de onderhandelaars moeten de deelstaten wel degelijk een eigen beleid kunnen voeren. Kinderen zullen voortaan dus niet meer gelijk zijn in dit land, want je krijgt een Vlaams, een Waals en een Brussels stelsel. Wat gaat er gebeuren als een gezin naar een ander gewest verhuist of als de ouders na een scheiding elk in een ander gewest gaan wonen?

Vlaamse, Waalse en Brusselse handicaps

De gezondheidszorg is goed voor 40% van het budget van de sociale zekerheid. In de gezondheidszorg krijgen de gemeenschappen nu de volledige bevoegdheid voor: de hulp aan personen met een handicap, het ziekenhuisbeleid, de geestelijke gezondheidszorg en het preventiebeleid. Daarbovenop komt nog de eerstelijnsgezondheidszorg. Niet minder dan 4,2 miljard euro wordt in deze sector gecommunautariseerd: in totaal bijna 15% van de gezondheidszorg.

2

2. Financieringswet; deelstaatbudgetten groter dan de federale

Vooraf op fiscaal vlak is deze staatshervorming ingrijpend: de gewest- en gemeenschapsregeringen beschikken straks over een even groot, of zelfs groter budget dan de federale overheid. De gewesten verkrijgen een *fiscale autonomie van 10,7 miljard euro* in de personenbelasting, wat hen bevoegd maakt voor ongeveer 50% van hun eigen inkomsten, een verdubbeling. Er wordt ook voor meer dan 1 miljard euro aan fiscale uitgaven geregionaliseerd, zoals de belastingvermindering op de eigen woning. Zo belanden we in een concurrentiefederalisme. Gewesten kunnen voortaan verschillende belastingtarieven invoeren.

Het Vlaams-nationalisme is erin geslaagd om het einde van de solidariteit met Wallonië in te bouwen: het opdrogen van de transfers. Vanaf het tweede jaar na het in voege treden van dit akkoord zal Wallonië geld verliezen. En van jaar tot jaar meer. Dan zal er helemaal geen solidariteit meer zijn. De samenwerking binnen het Belgische federale systeem zal verdwijnen.

De partijen uit het zuiden van het land zeggen dat ze de ontwikkelingskloof tussen Vlaanderen en Wallonië in tien jaar kunnen dichten. Ze baseren zich daarbij op het neoliberale dogma dat lage lonen, precare arbeidscontracten, fiscale cadeaus en subsidies privébedrijven aantrekken. Dat is de filosofie van het Marshallplan. In werkelijkheid is dat het begin van een wilde concurrentie tussen Vlaanderen, Brussel en Wallonië. Het best zal het de regio vergaan die de meeste werklozen van de dop smijt, die het best de loonstijgingen tegenhoudt, het best contracten van onbepaalde duur vervangt door precare contracten... En in dit spel verliezen de werkmensen in alle regio's. Om bedrijven aan te trekken zal een verarmd Wallonië de lonen naar beneden duwen en Vlaanderen zal volgen. We zien nu al de gevolgen van de loonnorm die onze lonen blokkeert omdat men ze vergelijkt met de Duitse lonen...

3. De senaat wordt “van de gemeenschappen”

De senaat wordt omgevormd tot een niet-permanente vergadering waarvan de leden door de deelstaten worden verkozen, op 10 gecoöpteerde senatoren na. Het wordt een “Senaat der gemeenschappen”, wat overeenstemt met de Vlaams nationalistische visie op België.

Naast NMBS straks ook NMVS?

Zelfde oriëntatie voor het spoor. De NMBS krijgt naast de opsplitsing in infrastructuur en transport ook nog vertegenwoordigers van gewesten in haar raad van beheer. Rijke gewesten zullen voortaan ook eigen spoorweginfrastructuur mogen aanleggen; op weg naar de NMVS.

4. Nieuwe conflicten in de maak

Ondertussen is er al een gevecht in de maak over de bijdragen van de gewesten aan de algemene besparingen. “Vlaanderen heeft al gesaneerd (2 miljard) en de andere regio's niet”, klinkt het al. Of nog: “Wie het meeste boven zijn stand

leeft, moet de belangrijkste inspanning leveren”.³ Volgens de Maddensdoctrine mogen Vlaamse centen in geen geval ten goede komen van de federale begroting.

De N-VA blijft wel in de Vlaamse regering. Ze doet dat om twee paarden te berijden. Enerzijds wil ze de aanval tegen de federale besparingspolitiek leiden in naam van “deze politiek is vooral gericht tegen de hardwerkende, ondernemende Vlaming”. Anderzijds wil ze, met kindpremies en een Vlaamse hospitalisatieverzekering, een Vlaamse sociale zekerheid uitbouwen die de bevolking achter de splitsingsplannen moet krijgen.

Hoe moet het nu verder? Moeten we de nieuwe staatsvorm aanvaarden en daarin zoveel mogelijk solidariteitsmechanismen redden? Of kunnen we met een nieuwe strategie het tij nog keren?

Natuurlijk zullen we voortaan ook op regionaal niveau tegen antisociale aanvallen moeten vechten. Maar dat zal nog moeilijker worden, als we ingaan op de voorstellen om ook het sociaal overleg rond deze kwesties te splitsen.

Vlaanderen zal nu geconfronteerd worden met een bijzonder agressief patroonaat en een rechtse meerderheid. Patroonsorganisatie Voka is daarover heel duidelijk. Voka wil komaf maken met interprofessionele en sectorale akkoorden: “We streven naar maatwerk op bedrijfsniveau wat de loonvorming betreft. (...) Daarom is de afschaffing van de nationale loonnorm vereist.” Voka wil ook komaf maken met vakbonden in kmo’s. “Syndicale Fremdkörper in kmo’s zijn echt niet vereist, integendeel. Bij de vorige sociale verkiezingen is ternauwernood een putsch van de vakbonden afgehouden. Hun poging om de drempel voor de ondernemingsraad naar 50 te halen is een oorlogsverklaring aan de kmo’s.”

Ageren tegen antisociale aanvallen op regionaal vlak. Zeker. Maar in de eerste plaats blijven ijveren voor sterke verenigde vakbonden, tegen pogingen om arbeiders en bedienden uit de verschillende gewesten tegen elkaar uit te spelen. Tegen de concurrentielogica die in de staatshervorming zit ingebakken en die dodelijk is voor de arbeidersbeweging. In Zwitserland zijn de vakbonden quantité négligeable geworden omdat ze zich hebben laten opsplitsen volgens de verschillende kantons.

Het enige positieve punt van het Vlinderakkoord is dat er een voorlopige communautaire wapenstilstand komt, een periode waarin zij die vechten voor solidariteit opnieuw kunnen mobiliseren tegen het nationalisme. Want in de huidige economische crisis zullen de aanvallen gericht worden op de Vlaamse, Waalse, Brusselse werkende mensen, zonder onderscheid. Meer dan ooit zullen we eenheid nodig hebben.

3 De Tijd, 4 oktober 2011

Deel III

Vlinderregering: op weg naar minder democratie

1. Gevaarlijke evoluties voor justitie

Wat in de regeringsverklaring over justitie staat, blinkt niet uit door samenhang. Het is een mix van allerlei maatregelen. Die mix laat weinig hoop dat deze regering een meer democratische justitie zal realiseren. Wie door het bos de bomen ziet, valt het vooral op dat justitie onder Di Rupo I geen ‘juridische lente’ zal beleven. Er tekenen zich integendeel gevaarlijke evoluties af. We schetsen de krachtlijnen.

Management in plaats van democratische, efficiënte rechtsbedeling.

“De burger heeft recht op een snelle en efficiënte justitie”, klinkt het. Daarom moet justitie “grondig hervormd worden”. Dat moet dan ten eerste gebeuren door het aantal gerechtelijke arrondissementen te halveren – nu zijn het er 27. Elk gerechtelijk arrondissement zal voor zo’n 600.000 burgers recht moeten spreken. Het gaat dus om zeer grote eenheden, met het risico dat de rechtspraak nog verder van de burgers zal verwijderd staan.

Ten tweede komt er per arrondissement een eengemaakte organisatie voor het beheer van al de rechtbanken. Die eenheidsstructuur zal instaan voor het beheer van budgetten, personeel en materiële middelen, en voor de mobiliteit van het personeel.

De overheid zal met elk gerechtelijk arrondissement een beheersovereenkomst afsluiten met “duidelijke, operationele doelstellingen”. Aan deze beheersovereenkomst zullen werkingskredieten – enveloppes – verbonden zijn. Een grotere financiële autonomie dus; rechtbanken zullen niet voor elke kopieermachine in Brussel moeten aankloppen. Maar de financiële enveloppes staan in functie van strikte operationele doelstellingen. Het accent in de tekst van de regeringsverklaring ligt op de hoeveelheid gepresteerd werk van de magistraten, inclusief meting ervan. Dat laat vrezen dat rechters gaan gezien worden als productiemachines in plaats van ‘rechtvaardige rechters’.

De regering moet weten: justitie is niet te managen als een bedrijf; rechtspreken en winst maken zijn twee totaal verschillende doelstellingen. Enveloppes in functie van operationele doelstellingen dreigen er op termijn op neer te komen dat zoveel mogelijk vonnissen moeten geproduceerd worden binnen een bepaald tijdsbestek en dat cijferdoelstellingen de voorkeur krijgen op goede rechtspraak.

In Nederland is dat systeem een tijdje in voege. Nederlandse advocaten noemen het een ramp. Het management bepaalt het kader en wil “cijfers” halen. In dat kader van meer efficiëntie moeten in Nederland de strafvonnissen op het niveau van eerste aanleg niet meer gemotiveerd worden. Dat bespaart uiteraard tijd die nodig is voor het uitschrijven van die motivatie, maar het is wel een inbreuk

op de rechten van de rechtsonderhorigen. Zij willen graag weten waarom ze nu precies veroordeeld zijn. De inhoudelijke rechten van de verdediging worden zo op de achtergrond geduwd. Kwantiteit neemt de bovenhand op kwaliteit.

Terecht is er bij ons kritiek op de trage rechtspraak. Mensen willen niet tien jaar op een vonnis wachten. Dat belangrijke fiscale dossiers verjaren, is een schandaal. Is de oplossing de focus eenzijdig op de efficiëntie te leggen? Dat is oogkleppenbeleid.

Er is een grondige andere visie op de algemene aanpak van justitie nodig. Die andere visie vertrekt van het gegeven dat er vanaf de eerste behandeling – de aanleg – van zaken een structurering in niveaus nodig is. Het regeringsvoorstel daarentegen creëert een bottleneck door alles op één niveau te managen. Er moet zowel meer decentralisatie als meer centralisatie komen. Nu gebeurt vooral het laatste.

Problemen die zich op lokaal vlak voordoen – familiale problemen of huurzaken maar ook lokale criminaliteit – kunnen optimaal op het niveau van het kanton aangepakt worden. Dicht bij de burger, een beetje zoals nu de vredegerichten hier of de kantonrechtbanken in Nederland. Zware en ingewikkelde dossiers – zowel op burgerlijk, handels- als crimineel terrein en waarbij ingewikkelde onderzoeken en gespecialiseerde magistraten nodig zijn – kunnen op het niveau van wat genoemd wordt “de rechtsgebieden” aangepakt worden. De provincies Antwerpen en Limburg vormen bijvoorbeeld één rechtsgebied.

Tussen deze twee niveaus kan een tussenniveau bestaan (nu de rechtbanken van eerste aanleg) waar de minder complexe dossiers die het plaatselijk niveau overschrijden, kunnen behandeld worden.

Als de ‘nabijheidsdossiers’ naar het niveau van het kanton gaan, verdwijnt de overdruk bij de rechtbanken van eerste aanleg. Nu moeten die zich én met complexe én met de meest simpele betwistingen bezighouden. Dat is gewoon inefficiënt.

Een structurering in drie niveau’s legt de verantwoordelijkheden ook waar ze moeten liggen: dicht bij de burger. Dan kan de juiste rechter op de juiste plaats ingeschakeld worden.

De eenheidsstructuur die de regering voorstelt, staat in functie van het management en niet van een democratische en efficiënte rechtsbedeling.

Nog dit. Witteboordencriminaliteit is duidelijk geen prioriteit voor de nieuwe regering. Er is nochtans bij justitie een groot tekort aan specialisten op dat vlak, zowel bij de rechters als bij de onderzoekers. De financiële diensten van de parketten stellen weinig of niets voor. De medewerking tussen de parketten en de diensten van financiën zou in fiscale en financiële dossiers veel efficiënter kunnen. Buiten enkele mooie woorden lezen we in de regeringsverklaring niets over een echte aanpak van dat probleem.

Toegang tot rechtsbijstand wordt moeilijker

In vergelijking met Nederland besteedt België een pak minder geld aan rechtsbijstand, het systeem pro deo waarbij onvermogenden een beroep kunnen doen op een gratis advocaat. De regering is niet van plan om aan deze grote nood, die moet garanderen dat iedereen op volwaardige wijze toegang heeft tot het gerecht en tot een goede verdediging, veel te verhelpen. Er komen wel meer middelen voor rechtsbijstand bij het politieverhoor van verdachten maar aan de

andere kant verstrengt de regering de rechtsbijstand. De inkomsten van wie om rechtsbijstand vraagt zullen via de fiscus strenger gecontroleerd worden. En de regering “zal de burger er toe aanzetten rechtsbijstandsverzekeringen aan te gaan”. Zo probeert de overheid haar verantwoordelijkheid ter zake te minimaliseren. Het is een stap in de richting van privatisering van wat in feite een recht moet zijn in een democratische samenleving.

Ook de maatregel om notarissen en gerechtsdeurwaarders btw-plichtig te maken zal het kostenplaatje voor de rechtzoekende aanzienlijk verhogen.

De strafuitvoering: een zorgenkind

Er staan in de regeringsverklaring verspreid ook allerlei maatregelen om criminaliteit effectief te bestraffen. De burgers hebben recht op veiligheid en criminelen moeten beseffen dat zij niet ongestraft te werk kunnen gaan.

De gevangenen zitten overvol. De Brusselse stafhouder wees er onlangs op dat de straffen de voorbije 15 jaar veel zwaarder geworden zijn. Er is een meer repressief klimaat in de samenleving geslopen, dat ook samenhangt met meer sociale uitsluiting. De regering stelt nu in het vooruitzicht dat ook de kleinere straffen effectief gaan uitgevoerd worden. Ook zou de voorhechtenis – nu zit 40% van de gedetineerden in voorhechtenis – vervangen worden door een vorm van huisarrest. De regering wil ook meer alternatieve straffen zoals elektronisch toezicht, vermogenssancties, probatie... Dat zijn goede maatregelen, met die restrictie dat vermogenssancties het perverse effect kunnen hebben dat de rijken zo aan echte bestraffing ontsnappen. Algemeen zou in het strafbeleid een opwaardering moeten komen van alle vormen van waarschuwingen en sociale sancties zoals de werkstraffen.

De regeringsverklaring wil de wet-Lejeune – waardoor een gevangene na een derde van de straf theoretisch kan vrijkomen – verstrengen voor zeer zware misdaden. Daar zijn plausibele argumenten voor. Het gevaar is dat die strengere regels op termijn ook voor minder zware misdrijven gaan gelden. Maar de grote vraag is: welk beleid in de gevangenen? Het drama op de Place Saint Lambert in Luik laat zien hoe cruciaal deze vraag wel is. De regeringsverklaring spreekt er met geen woord over. Wat moet er gebeuren met gedetineerden? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat straffen constructief zijn? Hoe dient herintegratie in de maatschappij te worden voorbereid? Het is absoluut nodig aan de strafuitvoering meer aandacht te besteden. Straffen is één zaak, maar ervoor zorgen dat de gevangenen die op een dag toch terug in de maatschappij komen hun ‘les’ geleerd hebben, is een andere zaak. Daarbij horen: een uitgebreid opleidingsaanbod, maar ook een meer veralgemeende ‘werking’ met gedetineerden over de feiten die ze gepleegd hebben en over de gevolgen ervan voor slachtoffers en maatschappij. Zo’n constructieve strafuitvoering zal geld kosten maar de baten ervan zijn groot. Want iemand lange tijd wegsteken om hem vervolgens weer los te laten zonder dat er aan zijn reïntegratie is gewerkt, is gevaarlijk en van weinig nut.

De regering zegt dwingende maatregelen te zullen treffen om de continuïteit van de bewaking in de gevangenen in geval van staking te waarborgen. Dat gaat in de richting van opeisingen, een aantasting van het stakingsrecht van de cipiers. De gevangenen hebben recht op een humane behandeling, ook tijdens stakingen. Door te spelen met opeisingen zet de regering de cipiers onder druk in plaats van iets te doen aan de aanslepende malaise en aan het ongenoe-

gen van de cipiers over het ondermaatse personeelsbeleid en over het tekort aan man/vrouwkracht. In de regeringsverklaring is er geen aandacht voor de rechten van de cipiers. Zorg ervoor dat de cipiers voldoende in aantal zijn. Dat zal ook leiden tot meer respect vanwege de gevangenen en tot een betere verstandhouding tussen gevangenen en cipiers. De grote werkdruk en de overvolle gevangenissen leiden nu tot spanningen.

GAS-sancties worden duurder

De regering wil de strijd tegen asociaal gedrag opvoeren onder meer door het bedrag van de gemeentelijke administratieve sancties (GAS) te verhogen en ze voortaan ook toe te passen op minderjarigen vanaf 14 jaar. Dat zijn gevaarlijke evoluties. Het GAS-stelsel is al voorwerp van kritiek omdat het met een beleid van allerlei boetes, die door de gemeenten worden opgelegd, sociale misdragingen wil uitroeien. Niet dat een boete soms niet kan helpen om de stoepen wat properder te houden, maar sociale problemen vragen sociale oplossingen en worden niet weggeveegd met dit nieuwe parastrafrecht.

De ouders draaien natuurlijk op voor de GAS-sancties aan jongeren vanaf 14 jaar. Het signaal dat hiermee gegeven wordt is dat de ouders en hun opvoeding geculpabiliseerd worden. Maatschappelijke problemen worden zo herleid tot individuele verantwoordelijkheid. Het accent ligt dan op straf, in plaats van op de opvoeding op school, in de wijk en thuis.

Nog dit. De nieuwe regering wil de bevoegdheden van de bestuurlijke politie van de gemeenten “versterken in de strijd tegen onlusten”. Het is een voorzorgsmaatregel vanuit het besef dat hard inleveringsbeleid tot sociale spanningen zal leiden.

Nationalistische splitsingsvoorstellen leiden tot inefficiënt beleid

Brusselse rechters maken in de marge van de zittingen tegenover advocaten hun beklag over de absurde regeringsvoorstellen voor de gerechtelijke structuur in Brussel-Halle-Vilvoorde. Wat heeft de regering-Di Rupo in petto?

BHV krijgt twee aparte rechtbanken op het niveau van eerste aanleg: een Nederlandstalige en een Franstalige. Aan de andere kant komt er een opgesplitst parket: een voor Halle-Vilvoorde en een voor Brussel. De regeling voor de rechtbanken loopt dus niet gelijk met die voor de parketten. Om de rechters over de twee rechtbanken te verdelen is gekozen voor de verhouding 20% Nederlandstalig en 80% Franstalig.

De grote meerderheid van de rechters in BHV is tegen deze nieuwe structuur. De voorzitter van de Brusselse rechtbank zegt dat de huidige rechtbank goed werkt. Hij vreest dat de opsplitsing tot inefficiëntie zal leiden. Het zal allemaal complexer en ingewikkelder worden.

De Nederlandstalige magistraten maken ook hun beklag dat de verdeelsleutel 20-80 geen weergave is van de complexe situatie op het Brusselse terrein. Zo is de verdeelsleutel misschien juist in strafzaken maar niet voor handels- of arbeidszaken. In Brussel bevinden zich namelijk veel zetels van firma's en vennootschappen waar Nederlands de voertaal is.

De gerechtelijke wereld was geen vragende partij voor die absurde opsplitsingen. Zij worden toch doorgevoerd omwille van hun symboolfunctie voor het Vlaams nationalisme. Dat heeft nog weinig te maken met democratische justi-

tie. Ook om in BHV de justitie dichter bij de burger te brengen en efficiënter te maken, lijkt ons de structurering in drie niveaus (zie hierboven) het best.

Ook de verdere splitsing van het jeugdrecht is het tegendeel van goed bestuur. Het jeugdrecht was al gedeeltelijk gecommunautariseerd maar nu gaat het jeugdsanctierecht volledig naar de deelstaten. Vandaag is in het jeugdrecht de strafuitvoering een bevoegdheid van de gemeenschappen maar de strafbepaling is federaal. Dat functioneert goed. Er is geen reden om dat te veranderen. Toch gebeurt het. De deelstaten zullen voortaan zelf kunnen bepalen wat voor minderjarigen strafbaar is, de leeftijd waarop zij “uit handen kunnen worden gegeven” - dat wil zeggen: wanneer zij, hoewel ze nog geen 18 zijn, toch voor een gewone correctionele rechtbank moeten verschijnen -, de plaatsing in jeugdgevangenissen enzovoort. Een minderjarige in Vlaanderen kan dus gestraft worden voor iets waar zijn lotgenoot in Wallonië niet voor gestraft wordt. En een minderjarige in Vlaanderen kan bijvoorbeeld vanaf 15 jaar als een volwassen crimineel behandeld worden, terwijl dat in Brussel al vanaf 14 geldt en in Wallonië vanaf 17. Omdat in het jeugdrecht de jongere vervolgd wordt voor de jeugdrechtbank van waar hij woont en niet waar hij de feiten heeft gepleegd, zou een minderjarige die in Gent woont maar een diefstal pleegt in Luik, dus zwaarder kunnen gestraft worden dan een jongere uit Luik die in Gent een feit pleegt. Dat is totaal onrechtvaardig. De *Juristenkrant* omschrijft het regeerakkoord met “Justitiehervormingen in het land van Magritte”. Surrealisme.

2. Asiel en immigratie: “Wij zijn niet gevaarlijk, wij zijn in gevaar”

De vreemdelingen die legaal of zonder papieren in ons land verblijven, wordt door het regeerakkoord het leven bemoeilijkt, en wel op drie terreinen.

Nationaliteit

Het regeerakkoord stelt een hervorming van de Nationaliteitscode voor. Het wil komen tot striktere voorwaarden voor het toekennen van de Belgische nationaliteit: inspanningen op het vlak van de integratie en kennis van de streektaal. Dat zal vooral personen in een onzekere en wankel situatie in moeilijkheden brengen. De tekst van het akkoord zegt: “De economische participatie kan een element van appreciatie van de integratie zijn.” Nochtans tonen recente studies dat juist het bezit van de Belgische nationaliteit van groot belang is om een stabiel werk te vinden. Mensen hun nationaliteit ontzeggen wordt zo tegelijk hen de toegang tot de arbeidsmarkt ontzeggen.

Gezinshereniging

Het akkoord herbevestigt het recht op gezinshereniging, maar tegelijk ook de recente hervorming inzake gezinshereniging die door het parlement is aangenomen. Van twee dingen één! Want deze hervorming sluit Belgen en vreemdelingen met een klein inkomen uit van het recht om te leven met de kinderen of de echtgeno(o)t(e) van vreemde nationaliteit. Deze hervorming maakt het voor Belgen onmogelijk hun ouders te laten overkomen, al kan dat voor de (andere) Europese onderhorigen in het land wel.

Het akkoord kondigt ook strengere controles aan om de realiteit van het huwelijk en van het samenwonen te verifiëren, en wel gedurende de 3 jaren die volgen op het toekennen van de verblijfsvergunning.

Asiel

“De regering zal alles in het werk stellen om binnen 6 maanden na de indiening van de asielaanvraag een definitief antwoord te kunnen geven. Deze snelle, kwaliteitsvolle en waardige procedure moet de asielzoeker snel duidelijkheid geven over zijn asielaanvraag.” Wat het akkoord hier zegt is lovenswaardig. Maar deze intentie mag geen voorwendsel zijn voor geknoei met de rechten van asielzoekers, zoals we dat de laatste jaren hebben gezien. Wie de motivatie ervoor leest – “de lasten van de opvang beperken” – moet vrezen dat het “snelle werk” leidt tot een repressief beleid dat de asielrechten met de voeten treedt. In de woorden van het akkoord: “Een duidelijk signaal geven aan mensen met slechte bedoelingen en het aanzuigeffect vermijden.”

De regering-Di Rupo gaat ook “zo spoedig mogelijk” de versnelde procedure voor asielvragen uit “veilige landen van herkomst” laten uitvoeren. Het risico is groot dat de lijst van “veilige landen van herkomst” zal opgesteld worden aan de hand van de politieke en economische relaties van ons land. Zal Israël, een land waarmee België zowel politiek als economisch geprivilegieerde betrekkingen onderhoudt, op deze lijst staan? De lijst is sowieso illusoir want in hoeveel landen zijn de burgers honderd procent zeker dat ze bijvoorbeeld niet kunnen vervolgd worden voor hun politieke opvattingen? In hoeveel landen is discriminatie honderd procent uitgesloten? Een dergelijke lijst is in tegenspraak met de Conventie van Genève en zal altijd arbitrair zijn. Zo wordt vandaag een deel van Afghanistan beschouwd als “veilig”.

Voortaan zal één minister “verantwoordelijk zijn voor alle kwesties in verband met de opvang, het asiel, het verblijf en het terugkeerbeleid”. Dat kan dramatische gevolgen hebben. De maatschappelijk werkers, die zich afsloven om de vluchtelingen ondanks de moeilijke omstandigheden toch goed op te vangen, inclusief het integratieparcours en het schoolbezoek van de kinderen: zullen zich plots moeten omturnen tot agenten die moeten helpen bij de terugkeer naar het land van herkomst.

“De regering kiest exclusief voor het verlenen van *materiële bijstand*.” Zo staat het in het akkoord. Het is alsof de regering-Di Rupo blind blijft voor het feit dat de laatste jaren duizenden vluchtelingenfamilies letterlijk in de kou en onder de sterrenhemel moesten verblijven, juist omdat de regering ervoor opteerde de asielaanvragers niet langer met financiële middelen bij te staan. Want daardoor was alleen “materiële bijstand”, dat wil zeggen: opvang in een asielcentrum, nog mogelijk. Die centra raakten snel overvol, omdat ook vluchtelingen die werk hadden of OCMW-steun kregen, nu naar de asielcentra moesten.

De regering houdt vast aan dat nefaste beleid en engageert zich alleen voor “een verplicht spreidingsplan voor de materiële hulp (door de gemeentes), behalve indien het vrijwillige spreidingsplan volstaat om voldoende opvangplaatsen te openen”.

Het akkoord stipuleert dat personen zonder papieren met een strafrechtelijke veroordeling “prioritair” aan de dienst Vreemdelingenzaken worden overgedra-

gen en “bij voorrang naar het land van herkomst worden verwijderd”. “Prioritair?” “Bij voorrang?” Wat als de verwijderde persoon kinderen heeft in België? Wat als de verwijderde persoon zo ziek is, dat hij/zij in het land van herkomst riskeert te overlijden door het gebrek aan medische zorg?

In de oorspronkelijke nota-Di Rupo was er sprake van “duidelijke en legale criteria voor regularisatie”. Deze notie is in het regeerakkoord volledig weggefallen. Nochtans gaat het hier om de eis die sinds jaar en dag wordt naar voor geschoven door alle organisaties in verband met migratie. Alleen wettelijke en vaste regularisatiecriteria vormen een garantie voor de mensen zonder papieren om uit hun precaire, clandestiene bestaan te geraken. Door bijvoorbeeld regularisatie te voorzien voor de mensen die lange tijd in het land verblijven, die contacten en vaste banden hebben ontwikkeld met mensen van hier, die onmogelijk naar hun land van herkomst kunnen terugkeren, die zwaar ziek zijn of die kunnen aantonen dat zij een baan hebben of kunnen hebben in België. De Belgische werknemers hebben er geen enkele belang bij dat rechteloze mensen zonder papieren zich op de arbeidsmarkt aanbieden, waar ze de slechtste arbeidsvoorwaarden en de slechtste lonen moeten accepteren. Om te verhinderen dat werkgevers profiteren van deze toestand, is de verblijfsvergunning de enige oplossing. Dan kunnen de mensen zonder papieren ontsnappen aan de clandestiniteit en zijn ze minder kwetsbaar voor brutale uitbuiting. Hun regularisatie is een goede zaak voor de cao’s, de sociale wetgeving en de vakbondsvrijheden.

Deel IV

Minder ontwikkelingshulp, maar wél buitenlandse militaire interventies

Een buitenlands beleid ten voordele van de eigen economische belangen: het is misschien logisch, maar in het regeerakkoord-Di Rupo steekt het wel de ogen uit. Een bloemlezing:

Het buitenlands beleid zal “gestoeld zijn op waarden en op de verdediging van de Belgische standpunten en belangen in het buitenland”. “Handels- en investeringsakkoorden moeten de bescherming van onze economische belangen waarborgen.” “De verdediging van de Belgische economische belangen en het aantrekken van buitenlandse investeerders is een prioriteit.” De Belgische diplomatie zal daarom ook (of vooral?) een “economische diplomatie” zijn. 11.11.11, de koepel van de Vlaamse Noord-Zuidbeweging, kant zich alvast tegen de huidige offensieve handelsstrategie en pleit voor “een handelsbeleid waarin duurzame ontwikkeling centraal staat, en niet de bedrijfswinsten”.¹

De regering-Di Rupo “onderschrijft onverkort de Europese ambitie om een prominere rol te spelen op het wereldtoneel”. Het Midden-Oosten, het Middellandse Zeegebied en Afrika worden vermeld als prioritaire werkterreinen. In de eigen achtertuin wil Europa zich via allerlei projecten van “nabuurchap” en “partnerschap” beter positioneren ten aanzien van oude en nieuwe concurrenten (de VS, China en de andere BRICS-landen). In Afrika gaat het ook om een aantal militaire partnerships, met opleidingen voor de veiligheidssector en het leger.

Over de Israëliëse bezetting van de Palestijnse gebieden herhaalt het regeerakkoord gewoon het standpunt van de Europese Unie: vredesonderhandelingen en een tweestatenoplossing, volgens de grenzen van voor 1967. 11.11.11 wil méér, namelijk dat de regering “inspanningen levert om de opheffing van Israëls blokkade van de Gazastrook te vragen en de wapenhandel met Israël stop te zetten”. En waarom steekt België zijn nek niet uit door het Associatieakkoord van de EU met Israël op te schorten zolang dat land het internationaal recht schendt? En wat houdt Di Rupo tegen om, zoals 127 andere landen, de Palestijnse staat te erkennen?

Defensie; met de Navo in Afghanistan (en elders) Economische belangen en militaire operaties: in het regeerakkoord sluiten ze naadloos bij elkaar aan. Voor de militaire operaties in het buitenland beroept het regeerakkoord zich onder meer op het principe “*responsibility to protect*” (R2P): de verantwoordelijkheid om burgers van derde landen te beschermen tegen de repressie door hun eigen regering. In de enge interpretatie leidt R2P regelrecht naar een militaire tussenkomst. De oorlog tegen Libië was hiervoor zowat de testcase. Werden in Libië de burgers beschermd? Tienduizenden Libiërs bekochten de Europese en Navo-interventie met de dood. En wat blijft is een vernietigd en verscheurd land.

¹ http://www.11.be/11/dossiers/belgische-os-beleid/artikel/detail/detail/regeerakkoord_di_rupo_1_analyse_11_11_11,104112

Betekent R2P niet eerder: “de verantwoordelijkheid om de eigen economische belangen te beschermen”?

De regering voorziet de deelname aan operaties “onder de auspiciën van de VN, de EU en de Navo”. De tekst van het regeerakkoord houdt vol dat België “geen enkele militaire actie zal ondernemen zonder een VN-mandaat”. Maar dat wordt meteen gevolgd door het dubbelzinnige “daar waar het internationale recht dit vereist”. Dat is wel degelijk een opening voor deelname aan eenzijdige militaire acties van westerse landen, genre “*coalition of the willing*”.

Ook onder de regering-Di Rupo blijft voorafgaande parlementaire goedkeuring van buitenlandse militaire interventies overbodig. Het parlement zal alleen worden “geïnformeerd en betrokken bij de follow-up”. Over de Belgische troepen in Afghanistan hebben bevolking en parlement geen enkele zeg. Met Di Rupo en De Crem blijven de Belgische troepen alleszins nog drie jaar langer in Afghanistan en komt er “een definitieve terugtrekking ten laatste in 2014”, maar zonder “een aanwezigheid ter plaatse (nadien) uit te sluiten om de heropbouw te ondersteunen”.

En dat inzetten van wapens en soldaten heeft zijn prijskaartje. De nieuwe regering bespaart nauwelijks 15 miljoen euro op defensie in 2012. Dat wordt amper 25 miljoen in 2013 en 35 miljoen in 2014, of 75 miljoen euro op drie jaar. Intussen kost de oorlog in Afghanistan de Belgische belastingbetaler elk jaar 109 miljoen euro. De Franstalige vredeskoepel CNAPD stelt voor te besparen op deze “moorddadige en contraproductieve campagne” en eist dat België zijn “deelname aan de huidige en toekomstige militaire campagnes stopt”.²

In het regeerakkoord staat een vage intentieverklaring over nucleaire ontwapening maar elke verwijzing naar de 20 Amerikaanse kernwapens in Kleine Brogel ontbreekt, laat staan een duidelijk engagement voor hun terugtrekking. Daar en elders zijn nochtans extra besparingen op defensie mogelijk, vindt het CNAPD: “Er valt te besparen op de peperdure kost van het onderhoud (en weldra de vernieuwing) van de nucleaire wapens die opgeslagen zijn in België. Er valt te besparen op het antirakettenschild dat de Navo in Europa opstelt.”

Besparingen op defensie zijn er onder Di Rupo niet bij. In lijn met het Verdrag van Lissabon van de Europese Unie doet hij integendeel een oproep voor de versterking van de Europese defensie. Die moet de basis vormen voor “een meer evenwichtig en bijgevolg meer betrouwbaar partnership met onze bondgenoten, onder meer binnen de Navo”.

Ontwikkelingssamenwerking: min tien procent

0,7% van het bnp: dat is sinds 2010 de wettelijk vastgelegde doelstelling voor het budget ontwikkelingssamenwerking. In 2010 en 2011 werd die wettelijke 0,7% al niet gehaald en onder Di Rupo zijn we nog verder van huis. De nieuwe regering bevriest de middelen voor ontwikkelingssamenwerking. Dat leidt tot een mindere uitgave: 145 miljoen euro in 2012 en in 2013, en 310 miljoen euro in 2014. Dat is een totale besparing van 600 miljoen euro. Di Rupo snoeit dus acht keer meer in de ontwikkelingshulp dan in de militaire uitgaven.

² <http://www.cnapd.be/Devient-il-normal-de-faire-la240.html>

De Franstalige koepel CNCD/Opération 11.11.11 schrijft dat het bevrozen van de uitgaven “ een reële daling van 10% van de ontwikkelingshulp” inhoudt.³ Het commentaar daarbij is sec: de regering “past de wet niet toe” en dat zorgt voor “opnieuw een zeer reële besparing voor de armsten in deze wereld”. De koepel vindt het “verontrustend dat internationale donoren hun beloftes zomaar (stilzwijgend) kunnen loslaten, zonder dat ze hiervoor ter verantwoording geroepen kunnen worden.”

Bij deze zware besparingsoperatie verdwijnen de schaarse lichtpuntjes bijna in het niet. Het is positief dat de regering binnen de Wereldhandelsorganisatie de “diensten van algemeen belang” (openbare diensten, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur...) uit de commerciële onderhandelingen over handel wil lichten. De Belgische ontwikkelingssamenwerking wil de familiale landbouw in het Zuiden ondersteunen, maar hoe valt dat te rijmen met maatregelen zoals de vrijhandelsakkoorden, die diezelfde kleinschalige landbouw de das omdoen, zo vraagt 11.11.11 zich af.⁴ België wil meer actie tegen de speculatie op de voedselgrondstoffenmarkt, voor de kwijtschelding van de schulden van de armste landen en voor een financiële transactietaks. De regering zal ook de strijd aangaan tegen de aasgierfondsen, de private investeringsfondsen die de schulden van ontwikkelingslanden aan een prijsje opkopen en deze landen vervolgens langs juridische weg verplichten die schulden aan een hoge prijs terug te betalen.

³ <http://www.cncd.be/Quelle-politique-de-cooperation>

⁴ http://www.11.be/11/dossiers/belgische-os-beleid/artikel/detail/detail/regeerakkoord_di_rupo_1_analyse_11_11_11,104112

